

Virolahden Tulkit

Virolahden Tulkit ry
Sukuyhdistyksen
tiedotuslehti 25.6.2019

25

Virolahden Tulkit

25

Virolahden Tulkit ry • Sukuyhdistyksen tiedotuslehti • 25.6.2019

Sisältö

Puheenjohtajan mietteitä: Hei!	3
Jäsentapahtuma: Sukuseuran kesäretki 17.8.2019	4
Esittelemme: Pertti Haukola	6
Sukuseuraharrastus uudelle tasolle yhteistuumiin	12
Kiinnostaako lehden tekeminen	12
Meiltä ja maailmalta: Älkäämmme unohtako, mutta muistakaamme armolla	13
Tarinoita: Suomen lipun juurella	14
Muistoja lapsuudesta	17
Hortoilu: Nokkoskeitto ja hortoilijan potut	21
Perinteisiä ruokia: Lihaa säästämättä	22
Jälkiruoka: Omenainen vuokapaistos	24
Päivästä päivään kohti tulevaa	26
Anton Kotonen. Oman sortin sosialisti	28
Kasvit muuttivat maailmaa: Viiniköynnös	42
Sanomista	46
Kirjaesittely: Lintumies Sepin tarina	52
Musiikki: Kaakon Kamarimusiikki vie kuulijat luonnon lumoihin ja tanssin pyörteisiin	54
Virolahti-viikko 1.–7.7.2019	56
Muita kesätapahtumia Virolahdella	57
Nuorten sivut: Nähdään kesäretkellä	58
Osta sukuseuran tuotteita	60
Tapahtumia: Onnittelemme	62
In memoriam	62
Virolahden Tulkien sukuseuran hallitus 2017–2020	63

Anton Kotonen oli Virojoella syntynyt värikäs persoona, joka kulki omia polkujaan. Antonista juttua sivulla 28.

Huom! Irroitettava jäsenmaksulasku keskiaukeamalla

Toimituskunta:

Kimmo Tulkki, puheenjohtaja
Jaakko Liukkonen, päätoimittaja
Siru Ahopelto
Erkki Tulkki
Hannele Tulkki
Heikki Tulkki
Riku Tulkki

Virolahden Tulkit ry:n internet-sivut löytyvät osoitteesta: <http://virolahdentulkit.net/index.html>
Facebook: <https://www.facebook.com/Virolahden-Tulkit-ry-137413579768713/>

PUHEENJOHTAJAN MIETTEITÄ

Hei!

Käsisäsi on nyt 25. sukuyhdistyksen tiedotuslehti Virolahden Tulkit ry:ltä – olemme siis julkaisseet vuosittaista tiedotuslehteämme jo neljännesvuosisadan! Hieno saavutus minusta, ja olen ilolla pannut merkille, että kiinnostus lehteämme kohtaan ei ole hiipunut, ennemminkin päinvastoin.

Sukuseuran – vaikka ammentaakin paljon menneestä – on pysyttävä tässä päivässä ja etsittävä uusia tulokulmia menneeseenkin, jotta lukijakunta uudelleen ja uudelleen jaksaisi innostua – jopa odottaa uutta lehteä saapuvaksi. Aleksis Kiven sanat ”maailma muuttuu, Eskoseni” on täyttä totta, ja meidänkin tulee pysyä muutoksessa mukana. Olemme alkuvuodesta myöskin päivittäneet kotisivuamme, käyhän katsomassa, miltä se nykyisin näyttää – osoite viereisen sivun alareunassa.

Olen aiemmissa Virolahden Tulkit -lehdistä korostanut yhteenkuuluvuutta, joka suurelta osin juontaa yhteisestä tekemisestä. Tänä vuonna yhteinen tekemisemme suuntaa Haminan seudulla Tykän tilan ja Bunkkerimuseon maisemiin. Teemme retken yhteiskyydillä, ja retki sisältää kahvittelun Tykän tilalla sekä aihepiiriin sopivan lounaan Bunkkerimuseolla. Ilmoittautumisesta tarkemmin toisaalla tässä lehdessä.

Löydät lehdestä jälleen myös paljon muuta. Pertti Haukola käsittelee aihetta ”Työ ja toinen tekeminen”. On tarinaa erästä sukuun liittyvästä merkkihenkilöstä Anton Kotosesta, aina mielenkiintoisia Aapo Tulkin muisteloita ja mukanaan vieviä Reetta Väänänen pakinoita. Kaakon Kamarimusiikin konsertit soivat Virolahdella ja lähiympäristössä jo kuudetta kertaa. Virolahti-viikolla on tarjolla tapahtumia, juhlintaa ja kulttuurilla yllin kyllin...

Sukuseurojen Keskusliitto, johon mekin yhtenä 117:stä sukuyhdistyksestä kuulumme, täyttää tänä syksynä 40 vuotta. Sukututkimus sekä perinteisenä että varsinkin viime

vuosina geneettisenä on kasvattanut kovasti suosiotaan. Olen itsekkin siihen vähän hurautanut, ja jos joku on Genissä, löytyy profiili siellä nimelläni. Mielenkiintoista on ollut huomata, miten pieni kansakunta olemme. Kuulun isälinjassa Juusteenien sukuun, heistä tunnetuin oli tietenkin Viipurin ja sittemmin Turun piispa Mikael Agricolan jälkeen, Paavali Juusten. Tätä kautta ”samaa verta” kansani suonissaan on virrannut mm. P. E. Svinhufvudilla, Lauri Relanderilla, Eugen Schaumanilla (myös Bobrikoff), Jessica Langella, Reijo Taipaleella, Harry Harkimolla...

Muistathan, että välttämätön paha toimintamme ylläpitämiseksi eli jäsenmaksu on taitettu keskiaukeamalle – ota talteen, ettei unohdu.

Toivon Sinulle viihtyisiä hetkiä lehtemme parissa.

Aurinkoa kesääsi!

Kuva Jaakko Liukkonen

 Kimmo Tulkki

Sukuseuran kesäretki 17.8.2019

Virolahden Tulkit kokoontuvat jälleen kuluvana kesänä yhteisen retken merkeissä. Tämän vuoden kesäretki suuntautuu Tykän maatilalle Haminaan sekä Bunkkerimuseolle Virolahdelle. Kohtaamme elokuu-sena lauantaina Haminan linja-autoasemalla, josta matkamme käy kohti Tykän maatila ja tuulimyllyä. Aloitamme päivän yhteisesti kahvitteilla, jonka jälkeen opastettu kierros tutustuttaa meidät Tykän maatilan mielenkiintoiseen historiaan ja nähtävyyksiin. Kierroksen ohessa omatoiminen tutustuminen ja ajan vietto maatilan pihapiirissä on otettu huomioon.

Bunkkerimuseokuvat Jaakko Liukkonen

Maatilakierroksen jälkeen siirrymme bussikuljetuksella Salpalinjan lähteille, Virolahden Bunkkerimuseolle. Museolla nautimme maittavan hernekeittolounaan, jonka jälkeen pääsemme tutustumaan opastetulla kierroksella Salpalinja-puolustuslinjan historiaan.

Opastetun kierroksen lisäksi museoalueella on mahdollisuus tutustua sisänäytelyyn, linnoituskohteisiin sekä tykkipuistoon.

Retken hinta 40 euroa/henkilö. Hinta sisältää kuljetuksen, kahvittelet, ruokailun ja sisäänpääsy retken kohteisiin.

Osallistumismaksun tai -maksut voit maksaa retken aikana tai ennakoon yhdistyksen tilille FI72 5172 3340 0073 14.

Kesäretken aikataulu Tykän tilalle ja Virolahden Bunkkerimuseolle

- 10.00 Lähtö Haminan Linja-autoasemalta
- 10.30 Kahvihetki Tykän Tilalla
- 11.00 Opastettu esittelykierros n. 1,5 h
- 13.00 Lähtö Tykän tilalta
- 14.00 Lounas Virolahden Bunkkerimuseolla
- 14.45 Opastettu esittelykierros n. 1,5 h
- 16.15 Lähtö takaisin Haminaan
- 17.00 Hamina

Ilmottautumiset sekä mahdolliset ruokavaliorajoitteet 14.7.2019 mennessä Juha Tulkille, juha.tulkki@gmail.com tai puh. 044 304 6230.

Pertti Haukola

Pertti Haukola toimi Virolahden Tulkkien sukuseuran hallituksessa varapuheenjohtajana vuosina 2002–2005. Pertin lyhyt esittely löytyy lehdestämme numero 9. Tänä vuonna Pertille tulee täyteen pyöreitä vuosia, joita juhliitaan vain perhepiirissä. Tässä kirjoituksessaan hän puhuu tärkeäksi kokemastaan aiheesta – työ ja toinen tekeminen.

Omasta elämäkulusta kertominen on monitahoinen asia. Itsellehän se on monesti mieluisaa, ja aina välillä tärkeääkin. Toisaalta esille otettavia asioita olisi niin paljon, että runsaudenpula uhkaa, ja siksi kertomisesta tulee helposti tilkkutäkki. Lisäksi, kun kertoo innostuneesti itselleen tärkeistä asioista, se voi helposti vaikuttaa itsekehulta. Näistä uhkista huolimatta otan seuraavassa esiin oman elämäntieteni keskeisen teeman, sen miten ansiotyö ja toinen intensiivinen

Kuva Pertti Haukolan albumista

Serkkujen kanssa uimassa Ukkosaaressa noin vuonna 1957. Mahtoi kohan se olla tämä kerta, kun opin Virojoella uimaan, muistelee Pertti.

toiminta ovat hakeneet paikkaansa elämässäni. Uskon, että vastaavia asetelmia on jokaisella, muodossa tai toisessa.

Minun elämässäni kaksi keskeistä toiminnan aluetta ovat olleet tietoliikennealan ammattilaisuus ja musiikki tärkeänä harrastuksena. Vuosikymmenten kuluessa ne ovat hakeneet paikkaansa, välillä tönnähtäen toisiaan ja taistelleet keskenään. Yritän seuraavassa kuvata, miten tämä limittäisyys on kehittynyt ja mihin se on johtanut.

Koulunkäynti maistui ja sujui, ei tosin vielä erityisemmin kansakouluaikana, mutta sit-

Kuva Pertti Haukolan albumista

Pertti vuonna 1950.

Kuva Jaakko Liukkonen

Pertti Haukolan toimisto sijaitsee lähellä Keravan rautatieasemaa. Hän toteaa, että Keravan asemanseutu onkin tullut tutuksi noin 40 vuoden aikana Helsinkiin suuntautuneiden työ- ja muiden matkojen takia.

ten keskikoulussa ja lukiossa kylläkin. Pohjalla oli osin varmaankin tunnollisuutta, mutta ehkä oleellisemmin tuntumaa ja kokemusta siitä, että näin alkoi avautua näkymiä uusiin ja laajempiin asioihin. Uteliaisuus heräsi.

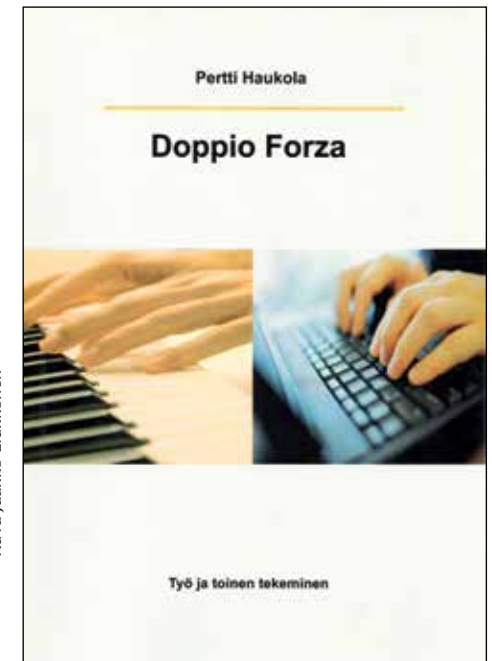
Pianonsoiton perinteisen opiskelun aloitin samaan aikaan kun koulun. Tätä jatkui 15-vuotiaaksi asti, jolloin innostus hiipui, ja lukio tuli 'tärkeämmäksi'. Samassa vaiheessa tapahtui voimakas hurahtaminen pop-musiik-

kiin, ja sitten varsin nopeasti muihin musiikin lajeihin: rhythm and blues, blues, jazz, nyky-musiikki. Soittamisessa toteutin omatoimista perehtymistä näihin tyylilajeihin.

Sitten lukioaikana *ammatinvalinnan ohjaaja* kysyi, mitä haluaisin tehdä, jos minun ei tarvitsisi ajatella toimeentuloon ja muuhun sellaiseen liittyviä asioita. Vastaukseni oli, että siinä tapauksessa haluaisin soittaa pianoa. Tämä toteamus ei kuitenkaan vaikuttanut opintojen ja ammatin suunnitteluun ja valintapäätöksiin.

Teknillisen korkeakoulun kautta valmistuin tietoliikennealan diplomi-insinööriksi. Näiden ammattiopintojen rinnalla löysin itseni myös Helsingin konservatoriosta, jossa suoritin tutkintoja pianossa ja musiikin teoria-aineissa. Nelikymppisenä tein vielä MBA -tutkinnon englantilaiseen Henley-yliopistoon.

Työurani alkoi jo opintojen loppuvaiheessa. Solahdin sattumalta suoraan "data-

Kuva Jaakko Liukkonen

Pertti on kirjoittanut asiasta myös kirjan.

siirtoon”, joka oli digitaalisen tiedonsiirron varhaista pioneirivaihetta. Alan vaihtoa ei tarvinnut vakavasti harkita koko 35 vuoden mittaisen työuran aikana. Tietoliikennealan jatkuva kehitys ja vaihtuvat työtehtävät kun pitivät pihdeissään.

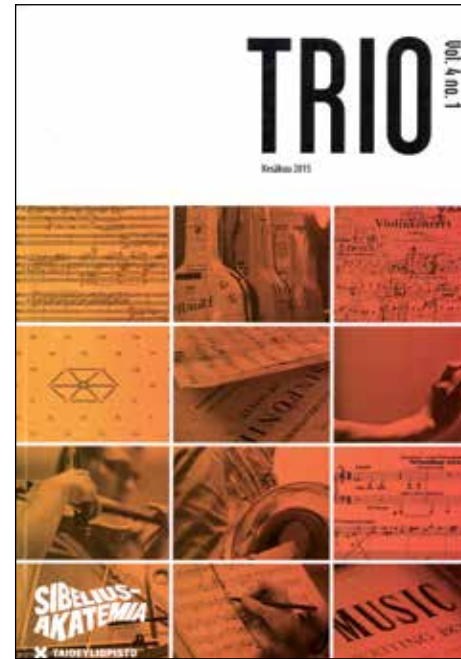
Yritin jatkaa pianonsoiton opiskelua myös työvästuiden ristipaineissa. Soittaminen kuitenkin painui taka-alalle, työntyi sieltä aika ajoin esiin, ja taas painui taka-alalle. Yhdenlaista taistelua.

Sitten noin 30 vuoden jälkeen mieleeni palautui lukiolaisena saamani ammatinvalintakysymys: *”Mitä tekisit jos ...”* Uudistin nyt itse kysymyksen itselleni, ja vastaus oli edelleen selkeästi sama: haluaisin soittaa

Tällä hetkellä lähes kaikki aktiviteettini liittyvät musiikkiin. Pianonsoiton opiskelu ja päivittäinen harjoittelu jatkuvat.

pianoa. Ja nyt kun pelivaraa oli enemmän, päätin käynnistää *uudelleen pianonsoiton opiskelun* ja päivittäisen harjoittelun. En väliänyt siitä, että yleinen viisaus oli tällaista ratkaisua vastaan. Kun noihin aikoihin merkkipäiväni yhteydessä soitinrahastoni karttui ilahduttavasti, sain hankituksi flyygelin ’loppuelämäni kaveriksi’. Suurkiitos tästä myös Virolahden sukulaisilleni!

Vähitellen sitten kypsyi ja lopulta välähti ajatus, että ehkä työn ja intensiivisen harras-

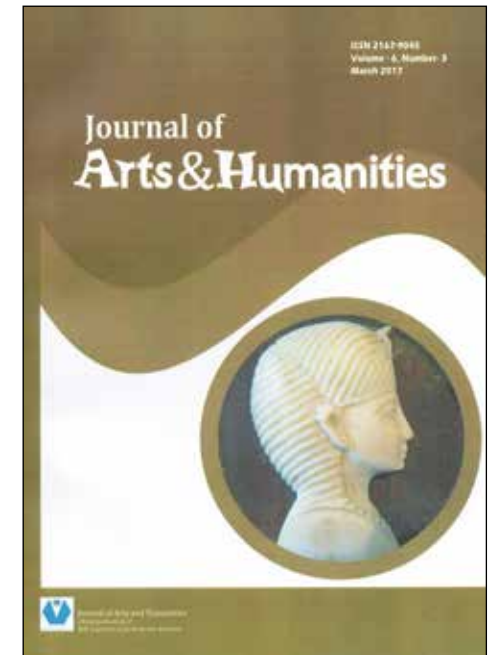
tuksen ei välttämättä tarvitsisi olla ristiriidassa, vaan ne voisivat tukea ja ruokkia toisiaan. Tätä ajatusta aloin työstää otsikolla *”Työ ja toinen tekeminen”*. Vaikutuksia kun tuntui olevan ainakin kahdenlaisia. Toisaalta intensiivisestä mutta yksipuolisesta toiminnasta irrottautuminen johonkin toiseen voi tuottaa hyvinvointia. Ja toisaalta, kaksi erilaista osaamista voi tuottaa uudenlaisia ajatuksia, jopa innovaatioita. Syntyi mm. omakustannekirja *”Doppio Forza – Työ ja toinen tekeminen”* (2007) ja yhteistyössä Sibelius-Akatemian kanssa kaksi tutkimusartikkelia julkaisuissa Trio Vol. 4 no. 1 (2015) ja Journal of Arts and Humanities Volume-6, Number-3 (2017).

Tällä hetkellä, kun varsinainen työelämä on osaltani onnellisesti takana, lähes kaikki aktiviteettini liittyvät musiikkiin. Pianonsoiton opiskelu ja päivittäinen harjoittelu jatkuvat, toimin tukena ja apuopettajana kahdelle tyttärenpojalleni, kohta kolmannellekin, ja olen itse opettanut muutamaa aikuisoppilasta. Suureksi hämmästykseni olen myös verkottunut Sibelius-Akatemian

DocMus -tohtorikouluun, jolle organisoisin parhaillaan neljättä *D-vitamiiniä! -konserttisarjaa* syyskuksi 2019 Keravalle. Tästä tunnustuksena sain vastaanottaa vuonna 2017 Keravan kaupungin kulttuuripalkinnon.

Edeltävien vuosikymmenten ’tekemisten taistelun’ jälkeen tämä nykyinen tilanteeni tuntuu lähes *täyttymykseltä*. Musiikin ammattilaiseksi en ole missään vaiheessa tähdännyt. Se sijaan olen tietoisesti musiikin ja pianonsoiton amatööri sanan positiivisessa merkityksessä (amore), asiaan intensiivisesti kiinnittynyt. Vapaampana kuin musiikin ammattilaiset, voin poimia musiikin voileipäpöydästä juuri niitä herkuja, jotka minua kiinnostavat. Ja yleisemmin: uskon, että tällainen tilanne voi tarjota *isosti potentiaalia* tyytyväisyyden lisääntymiseen ja uusien ajatusten syntyyn, niin yksilölle kuin laajemmin työelämälle ja yhteiskunnalle.

*Keravalla toukokuussa 2019
Pertti Haukula*

Sukuharrastus uudelle tasolle yhteistuumin

Sukuseuratoiminta hakee muun yhdistystoiminnan kanssa uusia muotoja. Perinteisten, hyviksi havaittujen toimintojen ohella on pikkuhiljaa tullut uusia mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen. Digitalisaation myötä uudet kanavat avaavat mahdollisuuksia sukuharrastuksenkin monimuotoisuuden lisäämiseksi. Näin on pitkälti jo tapahtunutkin, mutta vielä on paljon mahdollisuuksia käyttämättä. Sukuseurojen Keskusliiton jäsenseuroilla on runsaasti kokemusta toimintojen kehittämisestä ja uusista käytännöistä, ja niiden kokemusten jakaminen on yksi parhaista yhteistoiminnan muodoista. Syksyllä 5.–6.10. pidettävän Vantaan Kuulutko sukuuni -tapahtuman yhteyteen järjestämme syyskokouksen lisäksi työpajoja, joissa jaamme toisillemme sukuseuratoimintojen hyviä käytänteitä. Pohtikaapa omassa seurassanne, mi-

tä hyväksi kokemianne asioita haluaisitte jakaa muille alan toimijoille ja tulkaa mukaan! Asiasta tarkemmin seuraavassa Sukuviestin numerossa ja jäsentiedotteissa.

Sukuseurojen Keskusliitto ja Sukuviesti-lehti viettävät 40-vuotisen taipaleensa juhlaa syyskuusta 2019 kevääseen 2020. Lokakuinen seminaarimme avaa juhlaikauden, joka päättyy ensi vuoden kevätkokouksen yhteydessä järjestettävään tilaisuuteen. Sukuviesti-lehti julkaisee joka numerossa keskusliiton aktiivien muisteluja vuosien varrelta. Otamme mielellämme vastaan kirjoituksia, ja jollei aikaa omalle kirjoitukselle löytyisi, voidaan järjestää juttutuokio toimittajan kanssa. Lisätietoja toimistoltamme osoitteesta toimisto@suvut.fi.

*Keväisin terveisin
Eine Kuismin*

Kiinnostaako lehden tekeminen?

Löytyisikö sukuseurasta tai suvusta lehtemme tekemisestä kiinnostunut henkilö, joka tulisi kanssani tekemään tätä lehteämme? Lehteämme tehdään talkootyönä, joten mitään rahallista korvausta siitä ei makseta. Toki sentään työstä aiheutuneet kulut maksetaan. Työhön kuuluu juttujen kirjoittaminen, haastattelujen tekeminen, kuvaaminen ja kuvien käsittely, toisten kirjoittamien juttujen editointi eli toimittaminen, lehden ulkoasun tekeminen eli taittaminen ja kaikinpuolinen painokuntoon saattaminen kirjapainoa varten. Kirjapainoilta pyydetään tarjouksia, minkä jälkeen valitaan edullinen ja laadukas painopaikka ja lähetetään aineisto painoon.

Käikää yllä lueteltua ei tietenkään tarvitse valmiiksi osata, koska työskentely tapahtuu yhdessä minun kanssani. Olen halukas opettamaan tarvittavia asioita. Riittää, että on innostunut ja opinhaluinen. Mikäli olet vähänkin kiinnostunut asiasta, ota rohkeasti yhteyttä minuun sähköpostilla: liukkonen.jaakko@gmail.com tai puhelimella 0400 489 285.

*Ystävällisin terveisin
Jaakko Liukkonen, päätoimittaja*

MEILTÄ JA MAAILMALTA

Älkäämme unohtako, mutta muistakaamme armolla

Kun Suomen sisällissodasta tuli viime vuonna kuluneeksi sata vuotta, oli monen historioitsijan toteamus, ettei sata vuotta ole kovin pitkä aika maailmanhistoriassa. Tätä ei käy kieltäminen: sadassa vuodessa muistot voivat säilyä ja välittyä sukupolvelta toiselle hyvinkin käsinkosketeltavina, ja toisaalta ympäristömme itsessään henkii historiaa vanhoissa tarinoissa, esineissä, rakennuksissa ja kadunkulmissa.

Näitä asioita pohdin myös tänä vuonna, kun vierailin Ruandan pääkaupungissa Kigalissa kansanmurhan muistopaikalla. Tänä vuonna tästä järkyttävästä tragediasta tulee kuluneeksi 25 vuotta. YK:n arvioiden mukaan ainakin 800 000 tutsia, ja jonkin verran hutujakin, saivat surmansa noin sadan päivän aikana kestäneessä kansanmurhassa – toisten arvioiden mukaan luku on paljon suurempi. Tapahtumat saivat alkusysäyksensä, kun maan presidenttiä **Juvénal Habyarimana**a kuljettanut lentokone ammuttiin alas, mutta todellisuudessa konfliktin juuret juontavat paljon pidemmälle, muun muassa kolonialismin aikoihin, jolloin etnisiä jännitteitä ruokittiin.

Kigali on monin tavoin yksi Afrikan moderneimpia kaupunkeja, ja Ruandaa on kehitetty muun muassa tasa-arvon edistämiseksi sekä varsin stabiilista ja organisoituneesta yhteiskunnastaan. Kuitenkin kävellessäni kaupungin kaduilla ja maaseudun teillä en voinut olla aistimatta jonkinlaista melankoliaa: olihan lähes jokainen vastaan tulijani todistanut tätä tragediaa ja kantanut sen taakkaa tavalla tai toisella. Vieressäni ravintolassa istunut yksinäinen nuori mies kertoi tutustuttuamme, kuinka hänen perheensä oli saanut surmansa hänen ollessaan vasta kolmevuotias. Omissa ystävissänikin on kansanmurhasta selviyty-

neitä, jotka ovat kulkeneet pitkän matkan toivoa menettämättä.

Vaikka on monin tavoin raskasta elää yhteiskunnassa, jossa historia on tiukasti läsnä nykyhetkessä raja-asemilla olevien etnisten kuulumusten, muistopaikkojen ja monumenttien muodossa, se on varmasti myös omanlaisensa rauhan ylläpitäjä: menneitä ei tule unohtaa, eikä toistaa. Ruanda valitsi avoimuuden tien, jossa kyläoikeuksissa, eli usein puun alla, ihmiset saivat kertoa kokemastaan menetyksestä ja toisaalta pahanteekijät joutuivat vastuuseen.

Ei ole mikään salaisuus, että Ruandan kohdatessa synkimmät hetkensä muu maailma sulki silmänsä tältä kärsimykseltä. Tänä vuonna ruandalaiset muistavat tätä synkyyttä sadan päivän ajan, ja toivon, että kansainvälinen yhteisökin viisastuisi virheistään eikä enää koskaan kääntäisi selkäänsä inhimillisen kärsimyksen edessä.

Jos sata vuotta on silmänräpäys ajassamme, mitä ovatkaan 25 vuotta? Ja mikä on lopulta vaadittu aika ja matka sovintoon? Sovinnon tie lienee jatkuvaa ylisukupolvista työstämistä, ymmärrystä ja nöyrymistäkin. On tärkeää, että muistamme menneisyytemme kipeitäkin hetkiä, mutta kun muistamme, on tärkeää muistaa armolla.

*Hannele
Tulkki-Williams*

Suomen lipun juurella

Oli joulukuun kuudes. Enpä muista vuosilukua, 1920-luvulla kuitenkin. Se oli sitä lapsuuteni aikaa. Aamu sarasti. Yöllä oli tullut vähän lunta. Koko maisema oli siniharmaan vaalea – tasaisen valkean vaiipan peitossa. Sen verran nuoskaa oli, että se tiesi hyviä lumipalloja päiväksi. Touhusin

yksikseni pihan aamuhämärissä ja odottelin koulun alkamista, oikeastaan koulukaverien saapumista. Monet heistä tulivat pitkien tiettömien taipaleiden takaa pahaisia kinttopolkuja, tai tuulen pyryttämiä tukkoisia latuja myöten – tähän vuodenaikaan täyspimeässä aamuyössä.

Jaalan Paljakan kodissa August Tulkki s. 1891, Saima s. 1892 ja tytär Eila s. 1920.

Taivastelin edellisen päivän aikana pystytettyä lipputankoa, uutta rakennelmaa pihan nurkalla. Parikymmentä metriä koulun ovea vastapäätä seisoj eilen pystyyn nostettu, kuorittu ja höylätty kuusen runko, lipputanko. Latvaan oli naulattu pyöreästä rungon pätkästä pyöreäksi muotoiltu suuri kuutta ja ylhäällä kolahteli metallinen rissapyörä, pylpyrä naruineen lipun nostoa varten.

Tangon nosto oli ollut työläs urakka. Kannatintankoja, pultteja ja monenlaisia konsteja. Kylän ammattmiehet asialla. Kaikki oli vähällä mennä mutinoiksi, kun kesken nostoyrityksen eräs kannatinkangen pitäjistä liukastui ja tanko rymähti maahan. Ilmaa halkoivat seudun kovaan luokkaan kuuluvat voimasanat. Ei siinä kuitenkaan muuta vahinkoa tapahtunut kuin Kilju-Nestorin housut ratkesivat persauksista saumoistaan, ja se pani vauhtia sanojen valintaan.

Päivä valkeni sellaiseksi unisen sini-seksi, eikä se paljon siihen vuodenaikaan enempää kirkastunutkaan. Koululaisia rupesi saapumaan pihalle, kuka yksin ja kuka ryhmissä. Ilmestyivät siihen maisemaan äänettömästi kuin menninkäiset. Sukset vähän kolahtelivat niitä pystyyn nostettaessa luokan seinustalle.

Kaikkia ihmetytti se lipputanko. Se oli uutta koko kylässä. Lippu oli nähty vain koulukirjojen kuvista. Tänäpä se ihme nähtäisiin koulun pihalla todellisena asiana. Kello tuli yhdeksän, järjestäjät ilmestyivät ulkorapuille ja helisyttivät tarkoitukseen käytettyä aisakelloa. Pieni tiivis rivi muodostui oven eteen ja sitten mentiin sisälle.

Mutta nyt pä tapahtuikin tavallisesta poikkeavaa. Opettaja, (isäni) suuri lippunyytti kainalossaan, ilmestyi rivin eteen ja pyörsi meidät takaisin pihalle. Pieni piiri uteliaita tyttöjä ja poikia muodosti pian tiiviin puoliympyrän muotoisen ryhmän tangon juurelle.

Pari rotevampaa neljäsluokkalaista oli apuna narun kiinnityksessä, ja pikkuhiljaa, vähän takerrellen, suuri siniristilippu liukui nostajien käsistä ja nousi kuin tunnustellen

Saima pihallaan.

paikkojen kestävyyttä koko komeudessaan tangon huippuun.

Kaikki olivat hiiren hiljaa. Alussa näytti siltä, että jokin näkymätön este olisi estänyt lippua leviämistä. Se roikkui kuin märkä pyyhe saunan naulassa. Suussa alkoi tuntua jo pettymyksen karvas maku, mutta sitten se heräsi henkiin. Laiskasti se aukoi liepeitään, ja sitten se näytti suuren sinisen ristinsä. Hentona ja puhtaana, aluksi vähän arastellen alkoi kuulua: "Siniristilippumme, sulle valan vannomme kallihin...". Se tuli sydämen poh-

Paljakan pihalla Ahti s. 1918, Eila-sisar s. 1920 ja sisareni Pirjo s. 1945.

jasta ja aidon vilpittömästi, että opettajallemme tuli tarve ottaa esille nenäliina, jolla hän salaa pyyhkäisi silmänurkkaansa. Kuin laulusta rohkaistuneena lippu sai nyt uutta ryhtiä ja piehtaroi valtoimenaan ja komeasti päittemme yläpuolella. Siellä se hulmusi ja paukutteli helmojaan. Välillä sen pinta oli kuin pientä lainetta täynnä, ja heti perään se pullisteli ja röyhistelä raivokkaasti kuin vahva härkä kevätlaatumella. Ei ollut epäilystäkään

sen suuresta voimasta ja arvovallasta. Se oli meille kotomaamme todellinen kuva.

Niin se koulupäivä meni menojaan. Istuin jälleen illan suussa ulkorapun lumisella portaalla ja katselin tankoa, josta lippu oli jo hetki sitten laskettu. Aamun tasaisenluminen piha oli nyt töppöstemme jälkien runsaasti koristeleva. Kiristytävä pakkanaan talletti siten päivän tapahtumat jäätään ne tapahtumien todisteeksi. Vähitellen tuon ainutlaatuisen tapahtuman näyttämö sulki esirippunsa ja jäi odottelemaan uusia näytöksiä tulevan ajanvirran mukana.

Se lipputanko on jo ajan saatossa maatunut. Useat sen juurella laulaneista pojista joutuivat toistakymmentä vuotta myöhemmin lunastamaan sananmukaisesti lippulaulun velvoittavat säkeet.

Tämä tarina on omistettu heidän muistolleen.

Aapo Tulkin (1921–2011) kirjoituksia Jukka T. Tulkin (Aapon poika) kokoamana. Kuvat Jukka T. Tulkin arkistosta.

Aapo Tulkki

Muistoja lapsuudesta

Muistoja lapsuuden kielellä, stadin murteella
1959 hogiksia 12-vuotiaan murtsin silmin

Muistoja lapsuudesta suomennettuna
1959 muistoja 12-vuotiaan silmin

Ekaks funtsimist

Budjasimme snadina Stadin Viiskantissa, siis mutsi Hanna ja faija Aapeli ja me skidit Pirjo, mä ja Artsi ja Mari. Meill oli kans tavallisen iso hauveli, tanskandoggi Kaijukki. Moltiiin broidin, Artsin kans tuplavahinko, emme ihan identtisiä, mut ku meill oli samanlaiset kledjut ni joku tsidu meit ku me oltais oltu ihan näkösi. Just kansikes meit vähän välii sotkettiin. Maikkamme Puniksessa – se Helmi Heinonen – sotki nimet aina. Se ei tsenannu, kumpi on kumpi. Ku se ei ollu ihan matti asiasta, se vaan jähnäs ain ”Jukka-Arto”. Sillee. Me tsiikattiin aina spettareita griinaten, ku meill oli kaikis aineis samat numbat tsungaamista myöten. Sitä oli helppo juksaa.

Kansis päättyi neljän vuoden pääst ja sit me mentiin Manskun oppariin ja siks just siihen oppariin, kun Pirjo oli jo siin skolessa. Skole meni hyvin, maikat oli nastoja ja reksikin meidän tatin opiskelukaveri. Maikat oli aika erikoisii kaikki, jänskiä, joku omituinenki niinku veistonopettaja. Kokeet tsempattiin. Ysejä ja kypejäkin. Syy oli klaari, ysistä faija bungas hugen ja kypästä kaksi. Kun muita tseeniksii meill skideillä ei ollut muuta tulossa fikkaan blakkarifyrkasta puhumattakaan, manin tseenamisessa oli rutosti funtsimista. Siks meist varmaan tuli jonkun sortin mallioppilaita.

Kevätfestis 1959

Vuoden 1959 kevätlukis oli endaamassa ja kevätfestis edessä. Se oli sillo ain samanlai. Skolen rukikseen, kaikki luokat ravis skolen aulaan ja sit saati kuulla lukiksen sujumises-

Aluksi taustaa

Asuimme koko lapsuuteni ajan Helsingin Viiskulmassa, siis vanhempani Aapo ja Hanna, ja me lapset Pirjo, minä, Arto ja Marika ja tuossa vaiheessa koiramme, tanskandoggi Caius. Arto ja minä olimme kaksosia, emme tosin identtisiä, mutta jollain tavalla samoin vaetetettuina saman näköisiäkin. Varsinkin kansakouluvaiheessa yhdennäköisyys oli joidenkin mielestä aika selvää. Joskus Artsin kanssa sitä jo ihmettelimme, kun opettajamme ei ollut varma nimistämme. Tuolloin kävimme Punavuoren kansakoulua ja opettajamme – Helmi Heinonen – ei ollut asiasta lainkaan aina varma, hän ratkaisikin vastamalla viittauksiimme – ”Jukka-Arto”! Kävihän sen niinkin, mikäs siinä. Se näkyi samalla tavoin todistuksessa, meillä oli kaikissa aineissa samat numerot laulua myöten.

Kansakoulu päättyi aikanaan neljän vuoden kuluttua, ja siirryimme Mannerheimintien Yhteiskouluun. Koulun valinnan ratkaisi tietysti se, että sisaremmi Pirjo oli jo koulun oppilas. Koulu sujui hyvin, opettajat olivat innostavia, ja rehtorikin oli kaukaa tutun tuttu. Opettajat olivat persoonia, omalla tavallaan kaikki. Kokeista tuli tuloksia. Yhdeksikköjä ja kympejäkin. Syy oli aika selvä, yhdeksiköstä isä maksoi markan ja kympeistä kaksi. Kun muita tuloja lapsilla ei ollut taskurahasta puhumattakaan, rahan ansaitsemiin meni paljon huomiota. Meistä tuli jonkinlaisia mallioppilaita.

Kevätjuhla 1959

Vuoden 1959 kevätlukukausi oli päättymässä ja kevätjuhla edessä. Se oli silloin hyvin

Kalajärven uudella mökillä vuonna 1954. Kuvassa Jukka Tulkki s. 1947, Arto Tulkki s. 1947 ja nuorin sisar Marika s. 1949, vietiin äidille kukkia.

ta, miten kaikki oli yleisest futannu. Sitten sen jälkeen reksi siirtyi yksityiskohtaisempi tuloksiin. Puhe johdatteli oppilaskohtaisiin tuloksiin... jännitys kohosi, kun rehtori jatkoi... tällä lukiksella skolen paras oppilas oli 2 B:n oppilas... ventattiin, sit se tuli... ylläri, ylläri... Jukka Tulkki! Lukuaineiden keskiarvo arvosanalla 9,27!

vakiomuotoinen. Koulun aamuhartauteen, kaikki luokat järjestäytyneenä koulun aulaan saimme kuulla yhteenvedon lukuvuoden sujumisesta, miten kaikki oli yleisesti mennyt. Sitten katsauksen jälkeen rehtori siirtyi yksityiskohtaisempiin tuloksiin. Puhe johdatteli oppilaskohtaisiin tuloksiin... jännitys kohosi, kun rehtori jatkoi... tällä lukukaudella

Ohoh! Kaik vendas tsiikaan mua, tais tulla just sillan hiki! No, kyllä taiski mennä nappiin! Olipa stydi juttu! Kyllä nyt oli kliffaa mennä himaan spettarin kanssa! Matkalla funtsin päässä kuinka mont hugee oli tuloss – melkein kaksyht hugee! Se oli rutosti se, kyllä kannatti leesaa, skrivaaminen olik mul ollu aina siistii.

Kesikselle landelle

Fatsi oli tsöpannu kesismestan Espoost Kallikselta viitisen vuotta aikasemmin, kesiksen

Äitini Hanna (s. 1920) ja Viiskulman kingi Caius von Hippo.

Kirjoittaja Jukka Tulkki s. 1947 kesäloman alkaessa 1959.

koulun paras oppilas oli 2 B:n oppilas Jukka Tulkki lukuaineiden arvosanalla 9,27!

Ohoh! Kaikki kääntyivät katsomaan minua, taisi tulla hiki samalla hetkellä! No, kyllä menikin hyvin! Olipas yllätys! Kyllä nyt kelpasi mennä kotiin todistuksen kanssa. Matkalla laskin mielessäni kuinka montaa markkaa oli tulossa – pitkälle toistakymmentä markkaa. Se oli paljon se, kyllä kannatti lukea, kirjoittaminen oli minulla ollut aina kiitettävää.

Kesän viettoon

Isäni oli hankkinut kesäpaikan Espoon Kalajärveltä viitisen vuotta aiemmin, kesänvietto siellä oli siis tuttua. Siellä oli paljon ikäisiämme lapsia, Artsilla ja minulla oli naapurustossa kuusi kaveria – tapaamista odotettiin. Kesäkuun ensimmäisenä päivänä pakkasimme tavarat autoon, Caius mukaan ja matkaan. Perillä oltiin nopeasti, matkaan meni vain puoli tuntia. Caius kiersi heti paikat ja kuullessaan naapurin koiran haukuntaa vastasi siihen mahtavalla äänellään – naapurin Jekku-koiran haukku loppui siihen. Sitten haimme Artsin kanssa nopeasti pyörät ja painuimme kovaa vauhtia kavereita tapaamaan. Kivaa jälleen näkemistä. Kesän ohjelma oli aika selvää. Kavereiden kanssa

vietto siellä oli siinä rutiinissa. Siellä oli paljon meidän ikäisiä kunteja, Artsilla ja mulla oli kran-ness kuusi kafrua – tällejä ventattiin. Kesiksen ekana päivänä duunattiin kamat fiudeen, Kaijukki messiin ja eiku veegelle. Kaliksella oltiin äkkii, matkaan meni vain puol timmee. Kaijukki tsiigas heti mestat ja ku se kuoli naapurin piskin räksytystä, vastasi se siihen tosi stydillä äänellä – pikku Jekku-piski meni hiljaseksi! Sitten haimme Artsin kanssa nopeasti felot klitsusta ja painuimme kovaa faartia tsiigaan kaippareita. Kliffaa treffata taas. Kesiksen brokkis oli aika klaarii.

Kaippareiden kanssa feloreisui ja mestojen bongaamista, sporttaa – tsuppaamista ja hoppaamista, pituus- ja korkeushoppia myös stangalla. Mult meni yli 130 senttiä ja Artsilt 148 senttiä! Me funtsattiin ja meidän mielestä se oli rutosti! Ja silti vielä – tsimmattiin Kaliksen snadissa lammes, jossa saattoi mennä alvariinsa koko päivä. Kliffaa oli! Ihan bytinkimme maisemis oli korkeet Kaliksen kaltsit ja magee monimuotone skutsi.

Täällä kulki talvisin se Tahkon latukin. Oli mageeta luontoa ja kaltsei. Korkeimmas kohas oli nasta buli buidero, johon tietysti pakko myös klitrata. Siihen oli syy! Sen latvasta pysty tsiigaan Stadiin! Siellä se suuliksen griinatessa näky kahen kymmenen kilsan päässä.

Kesis oli upea kokemus, äkkiä käytiin skruudaamas ja sitten jatkamaan. Kaijukkiikin tykkäsi tsimmaamisesta. Sillä vaan oli tapana tsimmaa toiste taakse ja heittää tassunsa olkapäille siirtyen leediin. Kyllä Kaijukki totteli, oli koiraskolkenkin käynyt doggi.

Kesis sujui hyvin, fiskattiin usein perheelle hyvät fisut ja skitarit iltaskruudista varten. Me kaikki tsempattiin Kalista, faja kävi sieltä käsin duunissa, me muut siis oltiin. Tai no ei ihan. Saukan putiikki- ja muiden pakollisten duunien lisäksi jouduimme Artsin kanssa halon hakkuuseen, niit mottei piti kans tulla talvea varten.

Kesis oli aina kivaa, mutta ajallaan senkin piti endaa. Vähän haikeina taas kerättiin kamat Viiskantti varten. Niin kuin kamujenkin skolen esitelmät päättyivät, totesimme aina samalla tavalla: ”Niin se kesä sitten meni!”

Jukka T. Tulkki

pyöräilyä ja lähiseudun tutkimista, urheilua – juoksua, pituus- ja korkeushyppyä sekä seivästä. Minä ylitin 130 senttiä ja Artsi 148 senttiä! Meidän mielestä se oli paljon! Edelleen – uintia Kalajärven pienessä järvesä, jossa saattoi mennäkin joskus kokopäivä. Kivaa oli! Lähellä mökkimme takana oli komeat Kalajärven kalliot ja upea monimuotoinen metsä. Täällä kulki talvisin se Tahkon latukin. Oli upeaa luontoa ja kalliorinteitä. Korkeimmalla kohdalla oli todella suuri, näyttävä mänty, johon tietysti piti myös kiivetä. Siihen oli syy! Männy latvasta näkyi Helsinkiin! Siellä se auringon paisteesta siinä kahden kymmenen kilometrin päässä.

Kesä oli upea kokemus, äkkiä käytiin syömässä ja sitten jatkamaan. Caiuskin tykkäsi uinnista. Sillä vaan oli tapana uida toiste taakse ja asettamalla tassunsa olkapäille siirtyä ”vapaauintiin”. Kyllä Caius totteli, oli erittäin hyvin koulutettu koira. Kesä sujui hyvin, ongittiin usein perheelle kalat illallista varten. Me kaikki viihdyimme Kalajärvellä hyvin, isäni kävi sieltä käsin töissä, me muut siis lomailimme. Tai no ei ihan. Kauppa- ja muiden velvoitteidemme lisäksi jouduimme Artsin kanssa halon hakkuuseen, motteja piti tulla talvea varten.

Kesä oli aina kivaa, mutta ajallaan senkin piti loppua. Vähän haikeina taas pakkasimme tavaramme Viiskulmaa varten. Niin kuin kavereidenkin kouluesitelmät päättyivät, totesimme aina samalla tavalla: ”Niin se kesä sitten meni!”

Kuvat Jukka T. Tulkin arkistosta.

Jukka T. Tulkki

HORTOILU

Nokkoskeitto ja hortoilijan potut

Hortoilu on ollut suosittua jo monta vuotta. Se tarkoittaa, että hortoillaan pihalla ja lähiympäristössä sekä kerätään syötäviksi kelpaavia kasveja. Itsekin hurahan hortoiluun joka kevät. Toki kannattaa aina tarkastaa, että kasvit ovat todellakin syötäviä eivätkä myrkyllisiä. Myrkyttömiä kasveja ovat ainakin nokkonen, maitohorsman versot, voikukanlehdet (jotka kannattaa kasvattaa, kitkeryyden poistamiseksi, nurinpäin käännetyn tynnyrin tai ämpärin alla) sekä vuohenputki. Itselläni on vihasuhde vuohenputkeen, joka yrittää valloittaa koko puutarhani. Siksi en siihen kajoa, enkä aio hävittää sitä syömällä. Olen syönyt horttasalaattia pihalta kerätystä kasveista, ja hyvältä on maistunut.

Melkein kaikki meistä, varsinkin ikääntyneistä, ovat syöneet keväisin nokkoskeittoa. Se on erittäin maukasta ja uskoakseni terveellisempääkin, kuin nykyisin sen sijaan syötävä pinaattikeitto.

Näin teet kaksi annosta nokkoskeittoa: 7 dl tuoreita nokkosversoja, 1 rkl voita, 1½ rkl vehnäjuhoja, 4 dl kasvislientä, 1/4 tl suolaa, 1 dl ruokakermaa, ripaus mustapippuria myllystä. Huuhdo nokkoslehdet huolellisesti ja keitä kiehuussa vedessä muutama minuutti. Valuta ja hienonna lehdet. Sulata rasva pinnoitettussa kattilassa. Lisää jauhot hyvin sekoittaen ja anna niiden kiehtahtaa, mutta ei ruskistua. Kaada joukkoon kuuma kasvisliemi huolellisesti sekoittaen muutamassa erässä. Lisää nokkoset, suola, pippuri ja kerma. Anna nokkoskeiton hautua vielä 5–10 minuuttia ja tarkista maku.

Hortoilijan potut

1 kg uusia perunoita tai varhaisperunoita
2 kananmunaa
25–50 g voita
1 tl suolaa
1 sitruunan mehu

nippu kevätsipulia varsineen (tai salaatti- tai kesäsipulia)
5 dl tuoreita nokkosversoja
tilkka oliiviöljyä

Keitä huolellisesti pestyt perunat kypsiksi suolalla maustettuna vedessä. Leikkaa perunat lohkoiksi. Keitä kananmunat melko koviksi ja jäähdytä. Kuori ja lohko. Yhdistä perunat ja munat kulhoon, lisää voi ja mausta suolalla ja vastapuristetulla sitruunamehulla. Sekoita kevyesti nostellen. Ryöppää nokkoset nopeasti kiehuussa vedessä. Hienonna sipulit ja nokkoset, ja lisää ne kulhoon. Voit myös kuullottaa nokkoset ja sipulit oliiviöljytilkassa pannulla. Silloin nokkosia ei tarvitse ryöpätä. Lisää seos varovasti muiden ainesten joukkoon. Voit lisätä sekaan myös käenkaalia eli ketunleipää ja suolaheinän lehtiä. Hortoilijan potut ovat hyviä heti lämpiminä tai haaleana tarjottuina, mutta maistuvat myös kylminä.

Potut sopivat erityisen hyvin paistettujen, grillattujen tai savustettujen kalojen kanssa.

Teksti ja kuvat Jaakko Liukkonen

Hortoilijan potut.

Lihaa säästämättä

Karjalanpaisti

Nykyisin kaupoissa karjalanpaistilihoina myydään vain naudan ja sianlihaa. Perinteiseen karjalanpaistiin kuuluu kuitenkin kolmen eläimen lihaa: lampaan-, sian- ja naudanlihaa. Tämän karjalanpaistin valmistin perinteisesti kaikkia kolmea lihaa käyttäen.

Aineet

800 g karjalanpaistilihoja (nautaa ja sikaa)
400 g lammasta
4 sipulia lohkoina tai pienet kokonaisina
3 laakerinlehteä
10–15 musta- ja maustepippuria
2 lihaliemikuutiota
muutama porkkana
pala lanttua

Valmistus

1. Ota lihat lämpenemään noin tunti ennen aloittamista.

2. Kuumenna uuni 300 asteeseen. Laita lihat leivinpaperilla vuoratulle uunipellille. Paahda

lihoja uunissa 8–10 minuuttia. Voit halutessasi ruskistaa lihat paistinpannalla.

3. Keitä lihaliemikuutiot litraan vettä. Laita lihat valurautapataan tai uunivuokaan. Laske uunin lämpö 150 asteeseen.

4. Lisää pataan kuoritut ja lohkotut sipulit, pippurit, porkkanat, lanttu ja laakerinlehdet. Kaada päälle lihaliemi ja lisää tarvittaessa vettä sen verran, että lihat juuri ja juuri peittyvät. Kypsennä uunissa ensimmäinen tunti 150 asteessa, ja laske sitten lämpö 100 asteeseen. Anna kypsyä vielä 3–6 tuntia. Voit myös kypsentää paistin uunissa yön yli, jolloin lämpötila voi olla n. 80 astetta.

5. Ota astia uunista ja anna lihan vetäytyä liemesään noin puolen tunnin ajan. Tarjoile keitettyjen perunoiden tai muusin ja suolakurkkujen kanssa.

Karjalanpaistia muusin kera.

Perinteinen sianlihakastike eli läskisoosi

Perinteiseen läskisoosiin ei kuulu muita mausteita kuin suola. Meillä siihen laitettiin kuitenkin myös sipulia ja maustepippuria.

Aineet perinteiseen läskisoosiin

600 g siansivua
1 tl suolaa

6 dl kiehuva vettä
½ dl vehnä jauhoja

Meillä tehtyyn läskisoosiin lisättiin

100 g pekonikuutioita
3 sipulia (kuorittuina ja lohkoituina)
½ paprikaa (viipaloituna)
mustapippuria myllystä
voita ja öljyä sipuleiden ja paprikan kuullottamiseen sekä
voita ja öljyä lihojen ruskistamiseen

Valmistusohje

1. Viipaloit siansivu ohuiksi siivuiiksi. Paista viipaleet ruskeiksi paistinpannussa hitaasti miedolla lämmöllä, jotta rasva ehtii sulaa. Siirrä lihat syrjään esimerkiksi lautaselle.

2. Kuumenna rasva pannussa ja lisää tarvittaessa voita. Sekoita joukkoon vehnäjauhot. Ruskista ne kauniin vahvan ruskeiksi koko ajan sekoittaen. Lisää vähitellen kiehuva vettä.

3. Kuori ja pienennä sipulit. Kuullota ne ja paprikasiivut eri pannulla.

4. Lisää kylkisiivut, sipulit ja paprikat kastikkeeseen. Mausta suolalla ja mustapippurilla. Hauduta kannen alla noin tunti.

5. Tarjoile keitettyjen perunoiden tai muusin kanssa maustekurkkujen ja etikkapunajuurien kera.

Läskisoosi on hyvää keitettyjen perunoiden tai muusin kanssa, lisänä etikkapunajuuria ja maustekurkkua.

Teksti ja kuvat Jaakko Liukkonen

JÄLKIRUOKA

Omenainen vuokapaistos

Aineet pohjaan

300 g voita tai margariinia
2 dl sokeria
100 g omenasosetta
3 dl ruisjauhoja
3 dl vehnäjauhoja
2 tl leivinjauhetta
2 tl vaniljasokeria
1 kananmuna

Täyte

4 dl maitoa
100 g omenasosetta

kaksi omenaa
yhden sitruunan mehu
vaniljasokeria
sokeria
kanelia

Pohjan ohje

Vatkaa voi ja sokeri vaahdoksi. Lisää omenasose ja kananmuna. Sekoita vehnä- ja ruisjauhot sekä vaniljasokeri keskenään. Lisää jauhoseos taikinaan. Levitä taikina vuokaan.

Täytteen ohje

1. Valmista vaniljakastike vispaamalla maitoon vaniljasokeri ja sitruunamehu. Nosta jääkaappiin vähintään kymmeneksi minuutiksi. Kuori omenat, poista siemenkodat ja leikkaa viipaleiksi.

2. Levitä vaniljakastike pohjan päälle. Lisää omenasosetta ja omenalohkot. Ripottele pinnalle sokeria ja reilusti kanelia. Paista 200 asteisessa uunissa noin 30 minuuttia.

Teksti ja kuvat Jaakko Liukkonen

Päivästä päivään kohti tulevaa

Olen uupunut. Saisinko ensi yönä nukkua ja vain nukkua katsellen rauhallisia unia ilman jatkuvaa herätystä? Reetta nousehan ylös, sillä pitäisi lähteä vessaan. Tätä sanontaa kammoan yön hiljaisina tunteina.

Päivälläkin voi tapahtua mitä vain. Oletko varmasti kotona, jos olen pari tuntia poissa? ”Älä nyt minua hölmöksi luule, olen varmas-ti.” Tulen kotiin ja heti huomaa, että karattu on. Nyt naapureilta kyselemään ovatko he nähneet alushoususillaan liikkuvaa miestä. Paavo on käytävässä nähnyt ja kehottanut menemään kotiin. Mies on totellut.

Nyt etsintä käyntiin. Useamman hengen porukka lähtee ulkoa etsimään, ja minä etsin varaston ja kellarin. Ei tulosta. Tapaan naapurin Luran ja kerron kadonneesta miehestäni. Laura ehdottaa soittoa 112. Annan hänelle kädessäni olevan puhelimen. Saimme tietää, että tuntematon mies on pysäyttänyt miehen, joka ei pysty kävelemään, ja ambulanssi on hälytetty paikalle. Tuodaan kotiin tai sairaalaan, kunhan on ensin tutkittu kuntoa.

Immetelen miten henkilö, joka ottaa kotona muutaman sentin pituisia askeleita, on edennyt Suokadulta Kuninkaankatu 15 asti. Se rakas Väinölänniemi lenkkipolkuineen on kai siivittänyt kulkua.

Ambulanssin tuodessa miestä kotiin hoitajien nauraessa ja sanoen: ”Täältä tämä karkulainen tulee ja saatetaan hänet sisälle asti.” Kyselen myöhemmin luvattomasta retkestä. Mies kertoo kuinka aina sanotaan, että lenkkeilevä ihminen saavuttaa hyvän kunnon. Minun sappeni kiehuu, mutta en voi kuin nauruksi pistää koko episodin.

Kiittäisin ystävällistä miestä, jos tietäisin, mihin osoittaisin kiitokseni. Hänen avullaan heikosti pukeutunut ”lenkkeilijä” ei paleltunut.

Yöt jatkuvat entistä kulkuaan. Parhaana yönä olemme kulkeneet 15 kertaa vessaan. Olen kehottanut vaippaan pissaaamista, mutta eihän mies vaippaan tee kuin akat.

Yöllä valvoessani katselen tähtitaivasta miettien mikä on meidän tulevaisuus ja kuinka kauan minun kuntoni riittää nostella ja kuljettaa avutonta aviopuolisoa.

Kirjoitusta lopetellessani kuuluu: ”Reetta tule auttamaan ja missähän täällä on vessa?”

Mies tammikuun lopulla kyselee: ”Koska tulee jouluku?” Niin tuleeko se, vai menikö se? On vain hämäränä tiedostossa.

Meidän jouluku oli erilaisempi kuin aikaisemmat ja jälkitunnelmat vieläkin oudommat. Tutuksi ovat tulleet päivystysvastaanotot, sairaalat ja hoitokoti. Jouluku mies siirrettiin yöllä meiltä kysymättä eräseen hoitokotiin. Poika vei hänet joulukuun päivystykseen, ja siellä sanottiin pidettävän yön sairaalassa, mutta yöllä soitettiin, että hänet on siirretty hoitokotiin toiselle paikkakunnalle. Menin Jennin kanssa häntä katsomaan ensimmäisenä arkipäivänä noin klo 14.00, ja heti meiltä tulikin kysymään, että olisiko satumalta särkylääkettä matkassa, kun potilas on tippunut yöllä sängystä. Ei ollut hänelle antaa heillä mitään kovaan kipuun. Hänelle oli laitettu esteet sängystä putoamisen estämiseksi, mutta unohdettiin antaa soitto-laite, jos tulisi vessahätä. Yöllä tarvetta ilmeni ja hän yritti kiivetä laidan yli, mutta putosi laitojen kanssa lattialle. Seurauksena oli kova kipu ja vasta meidän paikalla ollessa huomatti suuri veren värjäymä alue selässä. Jenni apteekkiin hakemaan siihen lääkettä. Nyt vielä helmikuun alussa on jälki nähtävissä. Seuraavana päivänä pyysin hänet kotiin.

Vietettiin vuoden viimeistä päivää. Nostelin ja talutin häntä jatkuvasti paikasta toiseen, niin kuin teen edelleenkin. Mies nojaa tuoliin sen aikaa, kun aukaisen vessan oven. Yhtäkkiä hän kaatuukin maahan. En saa yksin ylös. Soitan vävyllä, mutta hän on hiihtämässä. Tunnin odotuksen jälkeen tulee tytär sekä vä-

vy. Ei saada ylös, kun vammautunut sivu estää noston. Mistä apua? Onhan meillä ystävällinen naapuri ja vielä entinen painija. Paavolla oli otteet hallussa ja mies sängylle.

Tytär soittaa ambulanssin, ja miehet tul-taan toteavat potilaan olevan sairaalakun- nossa, ja niin taas lähdettiin. Hoitaja tuli ker- tomaan minulle, että kotiin ei lasketa, mutta paikkoja ei ole Kuopion alueella, joten hänet siirretään Pielavedelle. Vähän ennen vuoden vaihtumista lähdin sairaalasta kotiin. Odo- tin taksia, ja kohta se tulikin. Asiakas oli jo kyydissä, mutta ottivat minutkin mukaansa. Kysyin maksua, mutta toinen asiakas ei sitä minulta tahtonut. Kotiin tultuani huomasin puhelimeni kadonneen. Kotona oli miehen puhelin, jolla soitin pojalleni. Kohta hän ilmoitti, ettei siihen kukaan vastaa, joten men- nyttä on koko laite. Hän lupasi vielä kerran yrittää, ja siihen taksi vastasikin ja toi minulle puhelimen. Että sellainen vuoden vaihde.

Pielaveden sairaala on kehuttava hoi- topaikka. Potilasta hoidetaan hyvin, vaikka harmittikin meitä sinne oleva pitkä matka.

Kuopion kaupungin virkailijat ovat viime kuussa käyneet usein ja kiitettävästi ovat jär- jestelyjä hoitaneet. Nyt eletään kieltolain ai- kaa. Sairasta ei saa jättää yksin. Viimeyönä heräsin, kun ulko-ovea työnnettiin kovasti. En käsittä kuinka mies oli sinne päässyt, ja oli lenkille lähdyssä. Talutin hänet takaisin vuo- teeseen kellon näyttäessä puoli kahta yöllä. Onneksi poika laitatti sisäpuolelle lukon, jonka lukitsen iltaisin ja piilotan avaimen.

Näin elämä jatkuu päivästä päivään. Jos- kus keskustelumme on tätä päivää, mutta usein ollaan jossain aivan muualla.

Syksyn lapsena rakastan sinussa puiden purppuraa väriä. Vesilätäköitä, joihin upotan jalkani veden roiskutukseen. Miksi mikään ei tunnu nyt miltään? Olenko tulos- sa mökkihöperöksi? En ole, vaan toisenlaiset asiat painavat mieltäni.

Olen juuri saanut päätökseen vaikean asi- an. Mieheni lopullisesta olinpaikasta tuli pää- tös, joka tyydytti meitä. Ensimmäinen tarjottu paikka oli kovin ala-arvoinen. Kuinka nykyises- sä yhteiskunnassa voikin sellainen olla? Puhu-

taan vanhusten hoidosta, mutta he ovat yhteis- kunnan jätettä. Näin voin kokeneena sanoa.

Ihana lopullisen sijoituksen odotuspaikka oli meillä Puijonlaakson palvelukeskus. Siellä potilasta kohdeltiin erittäin hyvin. Näin voin sanoa, kun seurasin päivittäin heidän toimintaansa. Mieheni etsi minua aamusta alkaen. Pyöritti tuolin renkaita käsillään ja kyseli: ”Onko Reettaa näkynyt?” Kohdatessamme otti kädestä kiinni ja itki. Joskus nosti kättäni ja suuteli sitä. Kysyin: ”Miksi sinä itket?” Har- voin mitään siihen sanoi, mutta joskus alkoi selostamaan, kuinka yksinäinen hän on ja hänellä ei ole muita, joita odottaa kuin minä.

Aurinkoisina päivinä kiersimme Sam- makkolammen ympäri. Istuimme penkillä ja ihailimme Puijonlaakson kauneutta. Päivit- täin hän kyseli tuomisista, ja niitähän minulla oli. Banaani oli hänen mukaansa sellainen hedelmä, joka edisti hyvää kuntoa. Joskus totesi: ”Jos et jaksa työntää, niin minä tulen työntämään ja sinä saat istua tuolissa.” Tut- tavia tuli etenkin koirankuljettajista, ja olihan siellä vaunuissa pikkuinen Frans.

Ilon pilkahduksiakin sattui. Elokuussa mies kosi minua kysyen: ”Voitaisko me men- nä naimisiin?” Vaikea oli olla hymyilemättä, sillä kuusikymmentä vuottahan me on yh- dessä taivallettu.

Viikolla oli kovin mielteliäs ja kysyi mi- nulta: ”Onko sinulla jo se mies?” Katsoin ih- meissäni, ja mietin mitä hän tarkoittaa. Taju- sin asian laidan hänen sanoessaan: ”Älä ota huonoa, vaan tutki ensin tarkkaan.” Hoitaji- en kohtaloa hän on myös mietiskellyt ja to- dennut: ”Nämä naiset ovat kaikki varmaan- kin vanhojapiikoja, sillä täällähän he ovat vain nähneet tällaisia huonoja ukkoja.”

Reetta Väinänen

Anton Kotonen

Oman sortin sosialisti

Virojoen Kotosen mäellä syntynyt Anton Kotonen oli lakimies. Hän toimi mm. kansanedustajana, eduskunnan ensimmäisenä varapuheenjohtajana, Oskari Mantereen hallituksen oikeusministerinä sekä eduskunnan sihteerinä vuodesta 1929 vuoteen 1936. Hän oli laatimassa Suomen perustuslakiin luonnosta Suomen hallitusmuodosta yhdessä Rabbe Axel Wreden ja K. J. Ståhbergin kanssa Anjalassa Wredebyn kartanossa kesällä 1917. Heidän valmistelemansa luonnos toimi eduskunnan vuonna 1919 hyväksymän tasavaltalaisen hallitusmuodon pohjana. Laamannin arvonimi Kotoselle myönnettiin vuonna 1929.

Anton Kotonen nuorena.

Anton Kotonen syntyi Virolahdella 29.11.1876 ja kuoli Helsingissä 25.1.1936. Hänen vanhempansa olivat talollinen **Tuomas Kotonen** ja **Maria Villi**. Anton syntyi perheen kymmenestä lapsesta ensimmäisenä.

Hän valmistui ylioppilaaksi Viipurin suomalaisesta klassillisesta lyseosta 1898. Hän suoritti Helsingin yliopistossa oikeustutkinnon vuonna 1902 ja sai varatuomarin arvon vuonna 1905.

Anton Kotonen meni naimisiin vuonna 1904 **Aini Karola Lampénin** kanssa. Heidän tyttärensä **Eeva Annikki Kotonen** (myöhemmin Väyrynen) syntyi Sortavalassa 10.7.1907 ja kuoli Helsingissä 15.7.2003. Anton Kotonen toimi Sortavalan kaupungin pormestarina eli raastuvanoikeuden päällikkötuomarina 1904–1905 ja Sortavalan kaupunginviskaalina eli syyttäjänä 1906–1907. Hänellä oli asianajotoimisto Sortavalassa vuoden 1906 alusta vuoteen 1920. Liikekumppanina hänellä oli toimistossaan mm. **Paavo Pajula**.

— **Viipurin läänin maanjako-oikeus.** Viipurin läänin maanjako-oikeuden sihteerin virkaa hoitamaan niin lauan, kuin mainitun viran vakainainen hoitaja, varatuomari **S. V. Jalka** hoitaa avoimena olevaa Heinolan tuomiovuorokunnan tuomarin virkaa, on Viipurin hovioikeus määrännyt hovioikeuden auskultantti **Anton Kotosen**.

Viipurin Sanomat. Supistus 25.6.1902.

— **Kaupunkien virkamiehet.** Heinolan kaupungin pormestari **Karl von Gerdtenille** on kiviuloisuuden vuoksi myönnetty virkavapautta t. t. 22 päivästä elokuun 21 päivän loppuun ja on pormestarin virkaa fill'aikaa määrätty hoitamaan hovioikeudenauskultantti **Anton Kotonen**.

Mikkeli 5.6.1903.

Yleisiä uutisia.

— **Sortavalan kaupungin pormestari** on hovioikeuden auskultantti **Anton Kotonen** nimetty.

Koitar 28.6.1904.

— **Tuomarit.** Juwan tuomiovuorokunnan tuomari **Jwar Ryander**, joka nykyään toimii apujäsenenä Viipurin hovioikeudessa, on saanut virkavapautta edelleen korkeintaan kolmen kuukauden ajaksi, jolla aikaa tuomiovuorokuntaa edelleen hoitamaan on määrätty hovioikeuden auskultantti **Anton Kotonen**.

Mikkeli 2.5.1904.

— **Tuomarit.** Juwan tuomiovuorokunnan tuomari **Jwar Ryander** on vapautettu toimittamasta tämän vuoden lakimääräiset syyskäräjät Juwan pitäjän kärjäkunnassa, mitkä käräjät hovioikeuden auskultantti **Anton Kotonen** on määrätty istumaan.

Mikkeli 2.11.1903.

— **Tuomarit.** Sen johdosta, että Juwan tuomiovuorokunnan tuomari **Jwar Ryander** on kutsuttu apujäseneksi Viipurin hovioikeuteen, on Juwan tuomiovuorokunta toistaiseksi hoitamaan määrätty hovioikeuden auskultantti **Anton Kotonen**.

Samoin on warat **E. G. Wiberberg** määrätty toistaiseksi hoitamaan Pielaveden tuomiovuorokuntaa kun tuomiovuorokunnan w. t. tuomari warat **S. Guseff** on kutsuttu apujäseneksi Viipurin hovioikeuteen.

Mikkeli 1.2.1904.

— **Varatuomarin arvonimen** antoi Viipurin hovioikeuden hovioikeudenauskultantti **R. J. Floiströmille**, Sortavalan pormestari **Anton Kotoselle** sekä auskultanteille **Albin Puittiselle** ja **W. Merutiselle**.

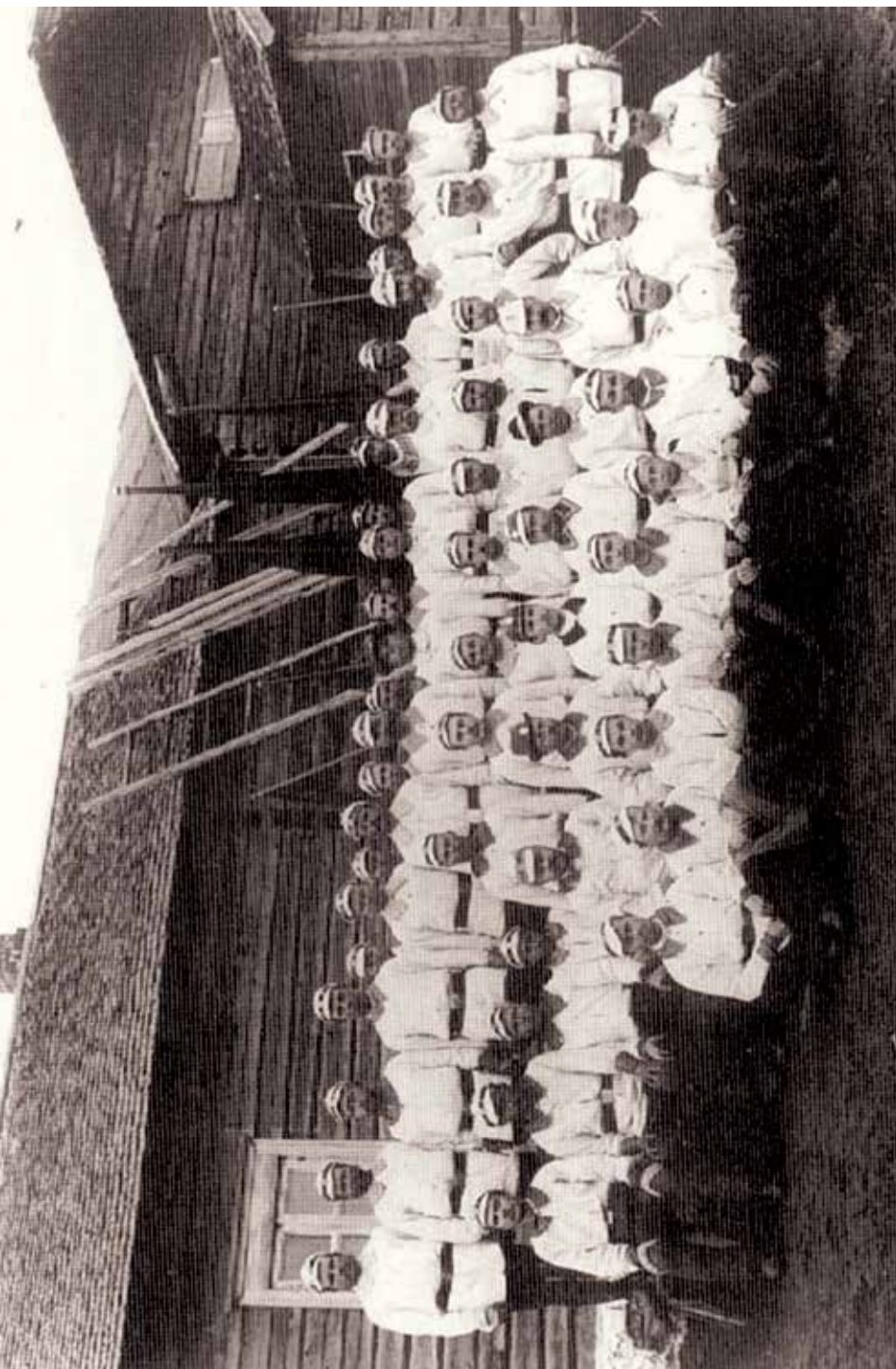
Koitar 3.6.1905.

Asianajaja Sortavalassa

Varatuomari Anton Kotonen

ajaa asioita kaikissa maamme oikeuksissa ja virastoissa, matkustaa maaseudulle. Asunto raatimies **J. O. Leanderin** talossa palokartanon vastapäätä. Tel. N:o 38

Laatokka 13.1.1906.

Virojen Vapaaehtoinen Palokunta uusissa puvuissaan vuonna 1902. Anton Kotonen on takarivissä kolmas oikealta ja hänen veljensä Matti Kotonen eturivissä viides oikealta. Tässä kirjoituksessa enostaan Antosta kertovan Ilmo Numelan isä Tommi Numela on eturivissä kolmas vasemmalta.

Kotonen & Pajula.

Lakiasiantointimisto Sortavalassa.

Omistajat varatuomari Anton Kotonen ja lakitiedetten kandidaatti Paavo Pajula. Tel. N:o 38.

Toimittavat kaikkia asianajoliikkeeseen kuuluvia tehtäviä. Matkustavat maaseudulle.

Rajavahti 29.9.1906

Suuri Kansanjuhla

toimeenpannaan täällä
Vakkosalmen puistossa
Toisena Helluntaipäivänä

OHJELMA:

1. Torvisoittoa.
2. Tervehdyspuhe.
3. Kuorolaulua.
4. Torvisoittoa.
5. Esi t e l m ä (Varatuomari Anton Kotonen).
6. Runonlausuntoa.
7. Näytelmäkappale:

„KANKURIT“

5:n näytöksinen näytelmä 1840 luvulla.
Kirj. Gerhard Hauptmann. Suomentanut
Kaarlo Halme.

Näytelmien väliajoilla pikkupojille monenlaisia kilpailuja, joista voittajille jaetaan palkintoja.

Juhla alkaa klo 1/2 4 j. pp.

Pääsymaksut: Numeroidut istumapaikat 75 pen. muut paikat 50 pen.; lapsilta 25 p:ää.

Juhlatoimikunta.

Laatokka 6.6.1908.

— Varatuomari Anton Kotonen on pyhäköht eroa Sortavalan kaupunginvaltuustosta.

Mikkelin Sanomat 15.8.1907.

Toimistoon tuli kesällä 1911 harjoittelijaksi Väinö Tanner pudottuaan eduskunnasta 1910 vaaleissa.

Kahdesti kansanedustajana

Anton Kotonen oli sosialisti. Hän toimi aktiivisesti Sortavalan työväenyhdistyksessä. Hänet valittiin vuoden 1909 eduskuntavaaleissa sosiaalidemokraattien listoilta kansanedustajaksi kahdesta vaalipiiristä: Kuopion läänin itäisestä ja Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä. Koska hän sai enemmän ääniä Kuopion itäisestä vaalipiiristä, tuli hän valituksi sieltä kaudeksi 1.6.1909–1.2.1914. Vuodesta 1910 hän edusti Viipurin läänin itäistä vaalipiiriä.

Vuonna 1911 Venäjä suunnitteli Uuden kirkon ja Kivennavan liittämistä Venäjään. Vuonna 1912 vaadittiin venäläisiin myönteisesti suhtautuvaa Anton Kotosta jättämään kansanedustajapaikkansa ja eroamaan puolueesta. Kotonen edusti eduskunnassa autonomian puolustamista yhteistyössä kannattavaa ryhmää. Vaikka Viipurin itäinen sos.

dem. piirikokous yhtyi erottamisvaatimukseen, ei eduskuntaryhmä kuitenkaan erottanut häntä. Seuraavissa vuoden 1913 vaaleissa, jotka pidettiin tsaari Nikolai II:n hajotettua eduskunnan, Kotonen ei tullut valituksi uudeen eduskuntaan. Itsenäisen Suomen ensimmäisissä eduskuntavaaleissa kaudelle 1.4.1919–4.9.1922 hänet valittiin Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä. Lisäksi Kotonen toimi Sortavalan kaupunginvaltuuston jäsenenä vuosina 1917–1919. Eduskunnassa hän toimi puhemiehistössä ensimmäisenä varapuheenjohtajana (1919–1920) sekä oli lakivaliokunnan, perustuslakivaliokunnan, suuren valiokunnan ja valtakunnanoikeuden jäsen. Kotonen tunnettiin taitavana ja varsinkin teknisesti lahjakkaana lainvalmistelijana. Hän ansioitui myös lakikielen kehittämisessä, ja hänen taitojaan hyödynnettiin useissa komiteoissa, joista merkittävin oli vuoden 1917 hallitusmuotokomitea.

Anton Kotonen.

Synt. 29/11 1876

Virolahdella. Kouluja käytyään ja yliopistossa opiskeltuaan tullut auskultantiksi Viipurin hovioikeuteen 1902, varatuomariksi 1905. Toiminut tuomarin tehtävissä kaupungissa ja maaseuduilla, v:sta 1906 asianajajana Sortavalassa. Ottanut osaa sos.-dem. liikkeeseen Karjalassa. Kirjotellut »Rajavahtiin», jota kustantavan osuuskunnan hallinnon esimies on.

Kuopion l. it. vaalipiirin edustaja. (Valittu myös Viipurin l. it. vaalipiiristä.)

Työväen Sanomalehti O.Y. julkaisi kirjasen PUNASET III. V. 1909 valittujen uusien sosiaalidemokraattisten edustajien kuvat ja elämäkerrat. Helsinki 1909. Anton Kotosen esittely on kirjasen sivulla 11.

Anton Kotonen, A. Osw. Kairamon piirros vuodelta 1910 Vilho Heinämiehen ja J. V. Tuuran kirjasta *Uudet kasvot ja vanhat parrat*. Kuvia ja kuvauksia eduskunnan lapsuuden ajoilta. WSOY Porvoo 1947.

Wredebyn kartano Signe Branderin kuvaamana vuonna 1910. Seitsemän vuotta Branderin vierailun jälkeen täällä laadittiin ehdotus Suomen perustuslaiksi. Kuva on julkaistu kirjassa Signe Brander Suomen kastanoissa, toimittaneet Irma Lounatuori ja Sirkku Dölle, SKS ja Museovirasto, Espoo 2008.

Perustuslakia kirjoittamassa

Tokoin senaatti oli asettanut keväällä 1917 yksitoistahenkisen komitean valmistelemaan Suomen uutta hallitusmuotoa, koska keisarin valta Venäjällä oli kukistunut helmikuun vallankumouksessa ja Suomen valtiollinen asema haluttiin sortovuosien jälkeen vakiinnuttaa. Kesän kuumuus sai komitean ydinjoukon hakeutumaan pois Helsingistä. Tällöin vapaaherra **Rabbe Axel Wrede** kutsui Wredebyn kartanoon Anjalaan kaksi komitean keskeistä jäsentä, ensin puheenjohtaja **K. J. Ståhlbergin** ja **Anton Kotosen**. He ryhtyivät työskentelemään elokuussa.

Kolmen miehen ryhmä hahmotteli hallitusmuotoesityksen pääkohdat, joiden pohjalta komitea muokkasi syyskuussa varsinaisen mietinnön. Tämä mietintö toimi sitten vuonna 1919 eduskunnassa hyväksytyn tasavaltalaisen hallitusmuodon pohjana. Hallitusmuodon hyväksyminen edellytti kompromissia sosiaalidemokraattien ja oikeiston välillä. Vasemmiston alkuun vastustama rintamerkkien antamiskielto poistettiin esityksestä, ja vastaavasti siihen lisättiin pykälä, jonka mukaan

Lakiehdotusta Suomen hallitusmuodoksi viimeistelleiden muistolaatta kiinnitettiin luonnonkiveen lähelle Wredebyn kartanoa. Se paljastettiin syyskuun alussa 1977.

Kuvat Jaakko Liukkonen

”kansalaisten työvoima on valtakunnan eri-koisessa suojeluksessa”. Kotonen oli mukana neuvottelemassa sopimusta, ja jälkimmäinen lisäys oli ilmeisesti hänen laatimansa.

Wredebyssä ollessaan Kotosen kerrottiin joutuneen pitämään paljon seuraa vapaa-herratar Wredelle, koska kaksi muuta ryh-män jäsentä antautui pitkiin filosofisiin poh-dintoihin, jotka pitkästyttivät Kotosta.

Wredebyn kartanon läheisyydessä on hallitusmuodon laatimisen muistomerkki. Se on luonnonkiveen kiinnitetty laatta. Muisto-merkkiä ehdotti Kymenlaakson Marttipiiri-liitto, ja sen toteutti Kymenlaakson Maakun-taliitto. Muistomerkki paljastettiin juhlallisies-ti syyskuun alussa 1977.

Työväenyhdistyksen aktiivi

Sortavalan Työväenyhdistys perusti Karjalan Työväen Sanomalehti-, Kirjapaino- ja Kirjan-sitomo-Osuuskunnan, joka teki lähes kaikkia kirjapainoalaan kuuluvia töitä. Kotonen oli perustetun kirjapaino-osuuskunnan johtokun-nan puheenjohtaja. Hän oli hyvä kirjoittaja ja ruoski teksteillään paitsi oikeistoa ja papistoa myös oman puolueensa johtoa. Yleensä hän kirjoitti nimimerkillä A. K.

Osuuskunta alkoi julkaista, vuonna 1906 ilmestyneiden neljän näytynumeron jälkeen, vuoden 1907 alusta kolme kertaa viikossa il-mestyvää sanomalehteä. Lehti oli nimeltään *Rajavahti* ja se ilmestyi vuoden 1914 syys-kuun 10. päivään saakka, jolloin se lakkau-tettiin. Vuosina 1915–1917 lehti ilmestyi *Päi-vän tiedot* -nimisenä. Vuonna 1917 Venäjän maaliskuun vallankumouksen jälkeen keisari

Nikolai II luopui vallasta. Sen jälkeen lehti ilmestyi nimellä *Kansa*. Tammikuun lopussa 1918 lehti määrättiin lakkautettavaksi ja kaik-ki lehden toimitukseen kuuluvat vangittiin.

Vuoden 1919 helmikuusta vuoden 1929 lop-puun lehti ilmestyi nimellä *Kansan Voima*.

Riitaa ja rähinää

Vuoden 1917 loppupuolella ja 1918 alussa **Pekka Railo** oli *Kansa*-lehden toimitussi-h-teenä ja vt. päätoimittajana. Hänen kirjoit-tamassaan kirjassa *Valkoisten vankina* on myös luku Anton Kotosesta. Railo kuvailee Kotosta kiivasluontoiseksi, pykälätarkaksi ja itsevarmaksi kaikissa otteissaan. Railoon Ko-tonen suhtautui ystävällisesti ja oli yleensä tyytyväinen hänen kirjoituksiinsa. Kotonen antoi myös hyviä neuvoja ja kehotti Railoa terävöittämään kannanottojaan, jotta ne he-rättäisivät enemmän huomiota. Itse Kotonen haukkui omalla nimellään puoluejohtoa var-sin suorasukaisesti.

Joulukuun 18. päivänä 1917 Kotonen kirjoitti mm. seuraavasti: – – ”Vallankumo-ukselliset hyökyaallot aina vellovat pinnalle kaikenlaisen roskan sekaista vaahtoa. Tällai-selta vauhkolta vaahtoilulta ei näy sosialide-mokraattinen puolueemmekaan nykyisinä kuohunta-aikoina säilyneen.” – –.

Marraskuun suurlakosta, sen seurauk-sista ja venäläisestä sotaväestä sekä aseis-tautuneista järjestyskaarteista hän jatkoi: – – ”Äskeninen suurlakko, josta on jo koitu-nut ja tulee koitumaan työväenliikkeen ke-hitykselle enemmän vahinkoa kuin hyötyä, oli kaikesta päättäen noiden aseistettujen

joukkojen painostuksesta toimeenpantu. – – Pitäisi toki sosialidemokratian johtajain oivaltaa, että ky-kenevien miesten hoitama ja eduskunnan valppaan valvonnan alaisena toimi-va hallitus ja hallinto on ensimmäinen edellytys kaikelle yhteiskuntaelä-mälle, varsinkin nykyisinä ahdinkoaikoina.”

Lopuksi Kotonen perus-telee käsitystään, että olisi olemassa aikaansaa-va kansallinen sotaväki, jonka avulla voitaisiin tar-peen tullen asettaa niin oikealta kuin vasemmalta, niin idästä kuin lännes-tä tulevat niskuroitsijat ja rauhanhäiritsijät. – – ”Muuten meidät varmasti

ja pian perii, ei suinkaan sosialismi, vaan sel-vä huliganismi, niin kuin osittain on käynyt jo nyt. – – Sellainen huliganismi muodostaa tästä maasta vain sekasortoisen rauniokasan, jossa eläminen käy yhtä turvattomaksi ja sie-tämättömäksi niin työmiehelle kuin porvaril-lekin.”

Koska noinkaan selväsanainen arvostelu ei näyttänyt tuottavan tulosta, kirjoitti Ko-tonen tammikuun puolivälissä 1918 pääkir-joitukseksi tarkoitetun artikkelin, joka olisi tullut lehteen ilman hänen nimimerkkiään. Kirjoituksessaan Kotonen solvasi kiivaasti sos. dem. puoluetoimikuntaa ja eduskunta-ryhmää. Railo piti kirjoitusta liian kärkevänä puoluelehden kannanotoksi eikä katsonut mahdolliseksi julkaista sitä ilman Kotosen allekirjoitusta, koska muutoin se olisi tulkittu toimituksen kannaksi ja hänen kirjoittamak-seen jutuksi. Railo ilmoitti asiasta Kotoselle joka suuttui.

”– Sinäkö tässä, mokomakin maisteri, ryhdyt määräälemään mitä minä johtokunnan puheenjohtajana saan kirjoittaa ja lehdessän-ne julkaista?” kivahti Kotonen suuttuneena.

Kotonen haukkui Railon täysin lyttyyn ja halusi, että kirjoitus julkaistaan ilman alle-kirjoitusta. Railo ei suostunut. Kumpikaan ei

Puolueiden voimasuhteet vuoden 1907 edusmiesvaaleissa.

Sosiali-demokraattit
Suomettare-laiset
Nuor-suomalaiset
Ruotsalaiset
Maalaisliitto
Kristilliset
Muut

luopunut kannastaan. Kotoselle asia muo-dostui tärkeäksi periaatekysymykseksi. Hän ei halunnut olla toisten komennettavissa. Hän vaati, että Railon on pyydetävä hänel-tä anteeksi käytöstään ja julkaistava juttu ilman nimimerkkiä. Asia jäi ratkaisematta, kun Railon piti matkustaa Helsinkiin kunnal-lisasioiden luontopäiville. Hänen palattuaan takaisin Sortavalaan oli turhaa ja myöhäistä puuttua asiaan. Kotonenkin sai uuden koh-teen kiukkunsa purkamiseen,

Kirjapaino suljettiin

Kun *Kansa*-lehti tammikuun lopussa lakkau-tettiin ja toimittajat vangittiin, määrättiin ko-ko kirjapaino suljettavaksi. Kirjapainon ovet suljettiin suojeluskunnan esikunnan sineteil-lä. Tämän kuultuaan Kotonen vaati tiukkana, että kirjapainon ovet on avattava ja työt sillä pantava käyntiin. Kun siihen ei suostuttu, re-pi Kotonen omin käsin sinetit ovista. Syntyi ankara sanasota, ja kumpikin osapuoli väitti lain ja oikeuden olevan puolellaan.

Seuraavana aamuna kirjapainossa ryh-dyttiin tekemään keskenjääneitä siviilitöi-tä. Parin tunnin kuluttua ilmestyi paikalle kruunuvouti vahvan suojeluskuntajoukon

Anton Kotonen,
varatuomari.
Ensimmäinen varapuhem. Sosialisti.

tukemana, keskeytti työt jälleen ja sulki ovet omilla sineteillään. Kuultuaan tästä Kotonen riensi oikopäätä paikalle, poisti kruununvouden sinetit ja selitti kiukkuisena, ettei tälläkään ollut mitään laillista oikeutta estää töiden suorittamista kirjapainossa.

Uusia sinettejä ei enää oville laitettu, mutta jälkiselvittelyt jatkuivat kolme päivää. Lopulta päädyttiin sopimukseen, että kirjapaino saisi suorittaa siviilitöitä sillä ehdolla, että siellä ei paineta eikä sieltä levitetä lentolehtisiä eikä muutakaan politiikkaa tai sotatilannetta koskevaa.

Työtä ja leipää

Kotonen vastusti alun perin aseelliseen toimintaan ryhtymistä ja sen seurauksia. Suomessa ei ollut työtä eikä ruokaa vaan vallitsi nälänhätä ja elintarvikepula. Helmikuun puolivälissä 1918 *Laatokka*-lehti julkaisi nimimerkillä A. K. kirjoituksen, jossa vaadittiin

vallitseviin oloihin ja elintarviketilanteeseen parannusta:

"– tehokas toiminta asiantilan korjaamiseksi on nykyisin mahdotonta kaikille muille paitsi niille, jotka ovat hoitoonsa ottaneet kaiken tosiasiallisen määräysvallan yhteiskunnassamme. Heidän s.o. näillä seuduilla suojeluskuntien ja niiden johtoon ja taakse asettuneiden kansalaisryhmien ehdoton velvollisuus on ryhtyä mitä tarmokkaimpiin toimenpiteisiin ennen muuta työn ja välttämättömimpien elintarpeiden hankkimiseksi nälkää näkeville. – Muistettakoon että tämä kansa sittenkin on meidän oma kansamme, jonka kaikkien jäsenten on tulevaisuudessa toistensa yhteydessä toimien tätä Suomen nientä asuttava ja rakennettava. Mutta millaiseksi yhdessä oloimme muodostuu, jos haavat isketään niin syviksi ja kirveltäviksi, etteivät ne koskaan umpeen parane, se on selvääkin selvempää jokaiselle ajattelukykyiselle kansalaiselle."

Kirjoitus herätti tietenkin pahennusta ja aiheutti vastakirjoituksia.

Kutsunnat ja mustat listat

Vaasan hallitus päätti toimeenpanna yleiset asevelvollisuuskutsunnat 18.2.1918. Lisäksi eri paikkakunnilla oli työnantajia kehoitettu järjestämään mielipidetestaus kahdella listalla. Toiseen kirjoittaisivat nimensä ne, jotka ilmoittaisivat kannattavansa laillista hallitusta ja sen toimenpiteitä, toiseen ne, jotka eivät niitä kannattaneet. Kotonen oli sitä mieltä, että nuo kutsunnat eivät olleet lailliset ja ettei niihin ole pakko mennä. Samoin hän oli selittänyt, ettei kenenkään ole pakko kirjoittaa nimeään työnantajien esittämiin kannan ilmaisulistoihin. Kotonen alkoi käydä kovin hankalaksi Sortavalassa.

Suojeluskunnan paikallisesikunta lähetti pari vakoilijaa Kotosen puheille. Heidän kirjallisen selostuksen johdosta, joka koski asevelvollisuuskutsuntoja, paikallisesikunta määräsi Kotosen vangittavaksi. Paikallisen yleisesikunnan tutkijalautakuntaan kuulunut, sotatuomariksi nimitetty, Kotosen yhtiötoveri **Y. V. Puhakka** oli pitkän harkinnan jälkeen tullut siihen tulokseen, ettei Kotosen toiminnassa ollut esiintynyt mitään rikollista, ja

määrännyt hänet heti vapautettavaksi

Niin tapahtuikin, mutta paikallinen suojeluskunnan yleisesikunta oli tohkeissaan, ja asia joutui jatkokäsittelyyn yleisesikunnan täysi-istunnossa 5.2.1918. Käsittelyn alussa sotatuomari Puhakka ilmoitti nyt, ollen Kotosen yhtiötoveri, olevansa jäävi eikä osallistunut asian käsittelyyn.

Ennen poistumistaan hän kuitenkin puhui vetoavasti Kotosen puolesta. Hän selitti, kuinka Kotonen oli kiivas punakaartilaisuuden vastustaja ja oppositiossa puoluejohdosta vastaan, mutta jouduttuaan ristiriitoihin paikallisesikunnan kanssa, jonka uskoi vain hämäävän itseään, oli Kotonen henkilökohtaisten syiden vuoksi joutunut vastustamaan koko vapaussotaliikettä.

Kun oli ihmetelty tutkijalautakunnan omapäistä päätöstä Kotosen vapauttamiseksi alistamatta asiaa yleisesikuntaan, päätettiin: "Vaikka tutkijalautakunta on vapauttanut varatuomari Kotosen, päättää yleisesikunta, ol-

len toista mieltä tutkijalautakunnan kanssa, asian vakavuuteen katsoen lähettää hänet Seinäjoelle Päämajan tutkittavaksi."

Lisäksi päätettiin hankkia täysi selvitys Kotosen toiminnasta ja pidättää hänet kotarestiin, kunnes kaikki olisi valmista Seinäjoelle viemistä varten. Lisäksi päätettiin, että Kotonen saa tehdä matkan matkustajavauvussa yhden vartijan saattamana ja "muutenkin häneen suhtautumisessa on muistettava, että ei olla tekemisissä punakaartilaisen vaan sivistyneen miehen kanssa, jota on arvonnolla kohdeltava".

Karkotus Sortavalasta

Kotonen lähetettiin Seinäjoelle. Mitä siellä tapahtui, ei ole tiedossa. Kotonen tunsikin jo eduskunnassa olonsa ajoilta lakimies **Henrik Renvallin** Vaasasta ja sai lähetettyä hänelle viestin vangitsemisestaan. Joka tapauksessa hän palasi vapaana miehenä takaisin Sorta-

Perustuslakivaliokunnan kokous 1920-luvulla. Anton Kotonen vasemmalla taustalla. Museovirasto/Historian kuvakokoelma.

Ulkoministeri Rudolf Holsti Suomen Rooman lähetystössä huhtikuussa 1921. Vasemmalta: Herman Gummerus, Anton Kotonen, Liisi Karttunen, Rudolf Holsti, Hugo Valvanne, Giulio Marshetti-Ferrante ja Oskar Enckell.

valaan, mikä lienee ollut pääasiassa senaattori Renvallin ansiota. Sortavalassa päätös kävi valtaapitävien sisulle. Alkoi esiintyä vaatimuksia toimenpiteisiin ryhtymisestä Anton Kotosta vastaan.

Sortavalan yleisesikunnan pöytäkirjasta 13.3.1918 käy ilmi, että vaikka hänet oli pääesikunnan toimesta vapautettu, mietittiin ankarasti millaisiin rangaistustoimenpiteisiin varatuomari Anton Kotosen kohdalla olisi ryhdyttävä. Hänen paluunsa ja vapaana oleskelunsa herätti esikunnan mielestä suurta mielenkuohua. Oli myös kuultu uhkauksia, että joku käyttäisi omankäden oikeutta.

– – ”Lisäksi hallituksen arvovalta, jos häntä ei mitenkään rangaista, joutuu horjuttetuksi, kun ollaan huomaavinaan, että hän herrasmiehenä saa jatkaa kiihotustaan silloin kun hänen laillaan toiminut työmies olisi jo aikojen joutunut mitä ankaramman ran-

gaistuksen alaiseksi. Kun lisäksi herra Kotonen puoluelaiset näkevät hänet kaiken jälkeen vapaalla jalalla, nostaa se heissä uutta vastustushalua, aiheuttaa uusia ikävyyksiä. Näin ollen katsottiin välttämättömäksi karakoittaa varat. Kotonen Sortavalan kaupungista ja kihlakunnasta viimeistään seuraavan päivän junalla tai seuraavan päivän iltaan mennessä uhalla, että hänet, ellei hän siihen mennessä ole poistunut, väkipakoin viedään täältä pois.”

Tämän jälkeen esikunnan pöytäkirjat eivät kerro enää mitään Kotosesta. Tapahtuiko, ja miten, Kotosen karkotus Sortavalasta? Siitä ei ole tietoa.

Sisaren poika kertoo enostaan

Entinen Keskon pääjohtaja, vuorineuvos ja ministeri **Ilmo Nurmela** oli Anton Kotosen

siskon poika. Kirjassaan *Taashan myö tavattii* hän kertoo seuraavasti: ”Anton-enoni, äitini vanhin veli, oli kaikista sukulaisista arvovaltaisin, viisain ja rikkain – ainakin meidän lasten mielestä. Hän oli tuomari, äitini sisarusista ainoa, joka oli jaksettu kustantaa opintielle. Tosin Anton-eno itse koulutti myöhemmin äitini nuorimman sisaren, **Lempin**. Tuskin Antoninkaan kotoaan saama opiskelutuki oli kovin leveää, mutta hän oli yhtä puuhakka ja monitoiminen nuorukaisena kuin myöhemmin varttuneena miehenä. Hänellä oli jatkuvasti kaikenlaisia työpaikkoja, joiden avulla hän hankki opiskeluvaroja, mm. hän toimi voimistelun opettajana, johon hommaan hänellä ei käsitteäkseni ollut vähäisimpiäkään taipumuksia.”

Eno putosi veneestä

Aikalaiskirjassa Anton Kotonen ilmoittaa erikoisharrastukseen urheilukalastuksen. Ilmo Nurmela kertoo viettäneensä koulupoikana usein kesäänsä Anton-enon luona Sortavalassa. Eno oli innokas kalastaja, ja hänellä oli huvila Laatokan saarella kauniin Kirjavalahden suulla. Hän harrasti kalastusta pyydyksillä. Keväällä ahvenenkudun aikaan laskettiin lukematon määrä ahvenmertoja. Haukien ja lahnojen pään menoksi tarkoitettuja rysiä olivat enon huvilan liepeillä olevat rantakaislikot täynnä.

Toisella kymmenellä ollut Ilmo Nurmela oli soutajana useana kesänä. Hän sai kuulla kunniansa: ”Souda, souda helvetissä – kovempaa – kaikin voimin! No huopaa hyvä mies, nopeammin! Etkö sinä ääliö näe, että tuuli vie meidät pois matalikolta...” jne.

”Tämä haukku lienee tosin aina ollut kalamiehen soutajan osana, ja tulee aina olemaan”, kertoo Nurmela ja jatkaa:

”Kerran eno minua tarpeeksi haukuttuaan yritti auttaa asiaa. Veneen takatuhdolla seisten hän kurotti rysän perävaajaa ja nojautui siihen, tasapaino veneen ulkopuolella. Vaaja kuitenkin katkesi, ja mies keikahti pää edellä Laatokkaan! Hänellä oli jalassaan kippurakärkiset lapikkaat, ja niiden kärjet tarttuivat veneen reunaan. Siinä mies roikkui pää vedessä, jalat ilmassa, kunnes kankesin airolla lapikkaan kärjetkin yli laidan. Kun eno viimein sai viisaamman päänsä pinnalle ja sitä myöten

itsensä veneeseen takaisin, oli hänen leiskuva luontonsa kovasti lauhtunut. Sinä päivänä ei enää puhuttu soutamiseni ja huopaamiseni kehnoudesta mitään...”

Muita harrastuksia

”Suvun piirissä Anton-eno nautti ehdotonta auktoriteettia. Hänen mielipiteitään kysyttiin ja kunnioitettiin. Äitini ei pelännyt häntä, kaikki muut kylläkin. Antonin varakkuutta tai ainakin rahamaailmassa nauttimaa luotettavuutta koko suku piti rajattomana. Isänikin tuntui uskovan, että jos Anton panee nimensä takaukseen, rahat lähtevät vaikka Englannin pankista. Tietääkseni Anton ei kuitenkaan koskaan pannut nimeään kenenkään sukulaisen – tai kenenkään muunkaan – papereihin. Anton anteli auliisti vain neuvoja, moitteita ja kehotuksia. Kaikesta peljättävästä arvovaltaisuudesta huolimatta hän oli kuitenkin suosituttu seuramies, hyvä jutunkertoja ja mainio lauluveikko. Ylioppilasaikanaan Anton-eno oli YL:n sankaritenori, eikä hän myöhemminkään pannut lauluvakkansa kantta kiinni---

Helsingissä opiskellessani vierailin usein hänen kodissaan saamassa ruokaa ja kasvatuksellisia ohjeita. Tästä melko uuterasta kanssakäymisestä huolimatta Anton-enon arvovalta säilyi silmissäni horjumattomana. En ole

Eduskunnan avajaisistunto Heimolassa elokuun alussa 1929. Vasemmalta: Oikeuskansleri Albert Makkonen, eduskunnan sihtööri Anton Kotonen, puhemies Kyösti Kallio, tunnistamaton. Museovirasto/Historian kuvakokoelma.

eläissani ketään ihmistä niin kovasti pelännyt ja kunnioittanut. Tältä jalustalta hän ei horjah-
tanut edes silloin, kun veneestä keikahti.

Anton liittyi ilmeisesti jo ylioppilasaika-
naan sosiaalidemokraatteihin, kuten monet
sen ajan opiskelijat. Hänen puoluetoverei-
taan olivat mm. **Oki Reinikainen, Hannes
Ryömä** ja **Väinö Voionmaa**. Muistan nämä
herrat erityisesti siksi, että kaikki kolme olivat
kiivaita raittiusmiehiä, mitä muuten Anton-
enoni ei ollut.

Eivät tainneet näitten raittiusmiesten per-
heetkään olla täysin yksimielisiä asiasta. Me-
nin kerran opiskeluaikanani Kotosille tapani
mukaan kärkekymään päivälliskutsua. Ketään
ei näkynyt missään, mutta keittiöstä kuului
ääniä. Kun avasin oven, siellä olleet kolme
rouvaa olivat kauhistuksesta melkein lentää
selälleen. Aini-tätini oli keittämässä punssia
rouva Reinikaisen ja rouva Ryömän kanssa.
Heidän helpotuksensa oli suuri, kun tuli-
ja osoittautui vaarattomaksi sisarenpojaksi.
Säikähdys muuttui nauruksi, ja minä pääsin
osalliseksi keitoksista. Sain myös sen päi-
vällisen.” (Suomessa kieltolaki oli voimassa
1919–1932.)

Ilmo Nurmela kertoo, että lähtiessään
nuorena Aunuksen retkelle vuonna 1919 hän
oli viikon verran koulutettavana Sortavalassa.
Siellä ollessaan hän joutui syömään saksalaista
ns. ”törkymuusia”. Kotiruuan toivossa
hän vieraili enonsa Anton Kotosen luona.
”Tapansa mukaan Anton eno haukkui minut
kiivaasti ja perusteellisesti pataluhaksi ja vaa-
ti, että heti palaisin kotiin”, kertoo Ilmo Nur-
mela. Hän oli tehnyt kahden kuukauden pal-
velussopimuksen, kuten muutkin Aunukseen
lähtijät, mutta eno piti sopimusta pätemättö-
mänä, koska Ilmo oli alaikäinen. Jälkeenpäin
kävi selville, että sopimukset eivät olleet lain-
voimaisia. Ilmolle maksettiin Aunuksen ret-
kestä 400 mk kuukaudessa.

Jälleen eduskuntaan ja Helsinkiin

Kansalaissodan jälkeen porvaripuolueet esti-
vät sosiaalidemokraattien osallistumisen edus-
kuntatyöhön. Osa heistä oli vankileireillä,
osa saanut surmansa ja jotkut ehtineet paeta
Venäjälle. Porvarit estivät myös varaedustaji-
en tulon eduskuntaan. Porvarit hallitsivat tyn-

käeduskunnassa ja sallivat vain yhden 92:sta
valitusta sosiaalidemokraattisesta kansanedus-
tajan osallistumisen eduskuntatyöskentelyyn.
Uudet eduskuntavaalit täytyi pitää myös sen
vuoksi, että Ranska, Englanti ja Yhdysvallat
tunnustaisivat Suomen itsenäisyyden.

Itsenäisen Suomen ensimmäisissä edus-
kuntavaaleissa 1. ja 3.3.1919 Kotonen valit-
tiin kansanedustajaksi Viipurin läänin itäises-
tä vaalipiiristä kaudeksi 1.4.1919–4.9.1922.

Kotonen valittiin eduskunnan puhemie-
histöön ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi
vuonna 1919. Hän oli eduskunnassa valitse-
massa Suomelle ensimmäistä presidenttiä:

Eduskunnan ilmoitus
toimittamastaan presidentin vaalista.
Annettu Helsingissä 26. päivänä kesäkuuta
1919.

Hallitusmuodon 94 §:n mukaan on
ensimmäinen tasavallan presidentinvaali
eduskunnan toimitettava, ja on Eduskunta
kuluvan vuoden heinäkuun 25 päivänä
Suomen tasavallan presidentiksi valinnut
korkeimman hallinto-oikeuden presidentin,
lakitieteiden tohtori Kaarlo Juho Ståhlbergin
joka seuraavana päivänä Eduskunnan
edessä antoi Hallitusmuodon 24 §:ssä
säädetyn juhlallisen vakuutuksen.
Helsingissä, 26 päivänä heinäkuuta 1919

Eduskunnan puolesta:
Lauri Kr. Relander
Puhemies

Anton Kotonen varapuhemies	Paavo Virkkunen varapuhemies
-------------------------------	---------------------------------

Seuraavana vuonna Kotonen valittiin lakiva-
liokunnan ja SDP:n eduskuntaryhmän pu-
heenjohtajaksi.

Hän kuului myös valtakunnanoikeuteen
ja oli jäsenenä luotsikomiteassa 1919, Ah-
venanmaan komiteassa 1919–1920, valtio-
päiväjärjestyksen tarkastuskomiteassa 1921–
1922 sekä virastojen työaikakomiteassa ja
virastokomiteassa 1922. Vuosina 1921–1928
hän toimi lainvalmistelukunnan jäsenenä.

Syksyllä 1920 Kotonen vastusti SDP:n
eduskuntaryhmän päätöstä ajaa punavanki-

en armahtamiskysymystä jarrutuskeskustelun
avulla. Tämän johdosta hänet erotettiin sosi-
aalidemokraattisen eduskuntaryhmän puheen-
johtajan paikalta ja lopulta koko puolueesta.
Tämän jälkeen hän siirtyi poliittisesti oikealle.

Vuonna 1921 Anton Kotonen perheineen
muutti kokonaan Helsinkiin.

Ministeriksi ja sihteeriksi

Anton Kotonen oli oikeusministerinä Koulu-
hallituksen pääjohtajan **Oskari Mantereen**
muodostamassa Kansallisen Edistyspuolu-
een vähemmistöhallituksessa. Sen tukena oli
vain kymmenen eduskunnassa istuvaa kan-
sanedustajaa. Kaksi kokoomusta edustavaa
kansanedustajaa olivat mukana ilman puolue-
ensa tukea. Kotonen toimi hallituksessa am-
mattiministerinä 22.12.1928–18.2.1929. Var-
sin lyhytaikainen hallitus toimi 22.12.1928–
16.8.1929. Presidentti Relander halusi antaa
porvaripuolueille näpäytyksen näiden kie-
likysymyksen vuoksi puutteellisesta yhteis-
työkyvystä. Relander hajotti eduskunnan ja
määräsi pidettäväksi uudet vaalit.

Anton Kotonen Eduskunnan virallisessa valo-
kuvassa.

Vapauduttuaan valtioneuvoston jäsenyy-
destä vuonna 1928 valittiin Anton Kotonen
eduskunnan sihteeriksi. Tässä virassa olles-
saan hän sai arvostetun ja harvinaisen laa-
mannin arvonimen vuonna 1929. Hän toimi
eduskunnan sihteerinä vuosina 1928–1936.
Anton Kotonen kuoli Helsingissä 25.1.1936.

Kotonen julkaisi 1920-luvulla eräitä lain-
selitysooppaita ja osallistui innokkaasti suo-
malaisen lakimiesyhdistyksen toimintaan.
Hän kuului järjestön hallitukseen ja kirjoitti
artikkeleita Lakimies-lehteen. Pari vuotta hän
oli yhdistyksen puheenjohtajanakin.

Teksti Jaakko Liukkonen

Miten Kotoset liittyvät Tulkkeihin?

Tuomas Tulkki (1838–1916) meni nai-
misiin **Eevastiina Kotosen** (1846–1923)
kanssa vuonna 1867 ja muutti koti-
vävyksi Pihlajasta Virolahtiin. Hän oli
äitini **Irja Liukkonen** os. Tulkin (1916–
1982) isoisä. Äitini isä **Juho Tulkki**
(1873–1929), siis minun isoisäni, oli An-
ton Kotosen neljäs serkku. Juho oli kol-
me vuotta vanhempi kuin Anton.
Kotonen on Virolahden vanhin ratsuti-
la, nimetty 1578 (**Juhana III**). Suku on
maa- ja metsätalouden lisäksi harjoitta-
nut talonpoikaismurheudesta eli siis kau-
pankäyntiä virolaisten kanssa. Suvussa
on ollut taitavia käsityöläisiä kuten puu-
seppiä ja aseseppiä. Osa suvusta on lä-
hetetty myös opintielle ja heistä on tul-
lut lakimiehiä tai pappeja. Sellaiset pap-
pissuvut kuin esim. Stubbe ja Virenus
ovat lähtöisin Kotosen suvusta. – JL.

Lähteet:

- Pekka Railo: Valkoisten vankina, Minerva Kustannus Oy, 2011.
- Ilmo Nurmela: Taasha myö tavatti, Kauppiainien kustannus Oy, 1973.
- Anton Kotonen - Wikipedia.
- Anton Kotonen - Eduskunta
- Anton Kotonen - Valtioneuvosto

Viiniköynnös

(*Vitis vinifera*)

Viinirypäleistä voidaan tehdä rusinoita, etikkaa ja ennen kaikkea viiniä. Viiniköynnöksen alkuperäalueena pidetään Länsi-Aasiaa. Kukaan ei kuitenkaan tiedä, milloin ja missä viiniä tehtiin ensimmäisen kerran. Mahdollisesti se tapahtui Turkin, Egyptin tai Georgian alueilla n. 7000–7500 vuotta sitten, tai Iranissa 5500 vuotta sitten. Sekä Kiinasta että Egyptistä on löydetty maalauksia ja veistoksia, jotka kuvaavat viinin tekemistä ja juomista

Tukeudu minuun. "Maljani juoos." Satyyri tukee juopunutta Dionysosta Marcantonio Raimondin (1400-luvulla eläneen ja 1534 kuolleen) taiteijälennöstentekijän ja kaivertajan tekemässä kuvassa.

Vitis vinifera.

Viiniköynnöksestä eli aivotiiviköynnöksestä (*Vitis vinifera*) on jalostettu useita satoja, jopa tuhansia, lajikkeita. Niitä kasvatetaan viinin ja viinirypäleiden takia, viininlehtikäärleiden tarpeisiin sekä koristekasvina. Viiniköynnös on jalostettu Välimeren seuduilla villinä elävästä metsäviinistä (*Vitis sylvestris*). Se voisi kasvaa 15 metrin mittaiseksi, mutta viinirypäleiden tuotannon takia sitä leikataan voimakkaasti.

Viiniä viljellään Keski- ja Etelä-Euroopassa, Afrikassa Välimeren rannoilla ja Etelä-

Afrikassa, Pohjois-Amerikassa etenkin Kaliforniassa, Etelä-Amerikassa Chilessä, Argentiinassa, Uruguaissa ja Brasiliassa sekä lisäksi Australiassa ja Uudessa-Seelannissa.

Luultavasti ensimmäiset viinit syntyivät vahingossa onnellisen sattuman kautta. Viinirypäleet sisältävät, monien muiden hedelmien tavoin, mehua ja sokereita. Kun murskaantunut hedelmä joutuu tekemisiin luonnonvaraisen hiivan kanssa, jota on paljon esim. viinirypäleen pinnassa, alkaa käymisre-

aktio. Viinin tekemisen salaisuus onkin siinä, että käyminen osataan pysäyttää ja juoma säilytetään pullossa tai tynnyrissä.

Viinin viljely levisi Eurooppaan, ensin Kreikkaan ja Italiaan. Viljelystä tuli Euroopan laajuista vasta sitten, kun roomalaiset oppivat hyödyntämään viinirypälettä. Rooman valtakunnan aikana suosittiin viininviljelyä ja viinitarhoja istutettiin lähes kaikkialle Länsi-Eurooppaan: Espanjan, Ranskan, Sak-

Tarun mukaan Dionysos toi viinin Kreikkaan. Kuvassa satyyri juo viiniä sarvesta. Kuva on noin 510–500 ennen ajanlaskun alkua.

san ja Etelä-Englannin alueille. Imperiumin kukistuttua viininviljely olisi saattanut hävitä Euroopasta. Kristinuskon kuitenkin muutti kaiken. Ristiinnaulitessaan Jeesuksen roomalaiset tietämättään takasivat viinin tulevaisuuden. Viimeisellä ehtoollisella Jeesus kehotti seuraajiaan jakamaan hänen kanssaan ruokansa ja juomansa, eli leivän ja viinin. Kristinuskoon kääntymään roomalaiset tekivät uskonnosta ja sen pyhästä juomasta osan länsimaista kulttuuria.

Keskiajalla luostarit olivat kehittäneet viinin tekemisen taidon huippuunsa. Ehtoollisella leipä ja viini edustivat Kristuksen

Vinis vinifera -seppelillä kruunattu Guido Renin Bacchus ylisti viinin juomisen tärkeyttä vuonna 1623. Tuolloin Italia oli Välimeren viiniteollisuuden johtava maa.

Roomalainen korkokuva esittää vasta poimittujen viinirypäleiden polkemista.

Kauhea katastrofi tapahtui Kaanaan häissä, kun viini pääsi loppumaan. Onneksi Jeesus tuli pelastamaan tilanteen muuttamalla veden viiniksi.

ruumista ja verta, ja luostarit tarvitsivat viiniä tätä rituaalia varten. Viinistä tuli Etelä-Euroopassa kaikkien juoma ennen kuin teetä, kahvia ja kaakaota alettiin käyttää. Viinin tekeminen oli samankaltaista kotiteollisuutta kuin oluen paneminen tai siiderin tekeminen. Lapset vieroitettiin samalla vesitetyllä viinillä, jota heidän isovanhempansa joivat, se oli turvallisempaa juotavaa kuin pelkkä vesi. Vieraillekin tarjottiin lasillinen tai pari viiniä.

Kirkolla, suurmaanomistajilla ja tieteellisen tutkimuksen edelläkävijöillä oli tärkeä osa viiniteollisuuden kehittäjinä. Vuosisatoja jatkuneen jalostuksen ansiosta viiniköynnöksestä oli saatu aikaan yli 5000 muunnelmaa. Luostareiden taantuessa vanhat viinitarhat joutuivat muiden haltuun. Hienojen viinien kehittämisessä auttoivat korkin ja pullon keksiminen. Viinipulloja alettiin säilyttää kyljellään korkin kosteana pitämiseksi. Pullotetun

viinin myynti ja vienti kasvoivat kovaa vauhtia 1700- ja 1800-luvuilla. Tuolloin kahdeksan kymmenestä italialaisesta sai elantonsa viinistä.

Sitten saapui Amerikasta katastrofi – viinikirva. Laivayhteyksien nopeutuessa se pysyi pysyttelemään hengissä Atlantin ylityksestä Amerikasta Eurooppaan. 1860-luvulla viinikirva ja homeet alkoivat tuhota eurooppalaisia viinitarhoja. Viinikirvat iskivät vain eurooppalaisiin lajikkeisiin. Myös pelastus tuli Amerikasta. Eurooppalaisen V. viniferan varttaminen viinikirvaa kestäviin amerikkalaisiin runkoihin. Se ei kuitenkaan ehtinyt pelastamaan eurooppalaisia viinitarhoja. Viiniteollisuuden toipuminen kesti lähes vuosisadan. Amerikan, Australian, Etelä-Afrikan ja Uuden-Seelannin viinitarhat tulivat täyttämään aukon.

Jaakko Liukkonen

Kuva Jaakko Liukkonen

Terveysdeksi!

*Lähteet:
Laws Bill: 50 kasvia jotka muuttivat maailmaa,
Kustantaja: Moreeni. Painettu Kiinassa 2012.*

Viiniköynnös - Wikipedia

Talvikalastus Suomenlahdella.

Kaikkialla Suomenlahden rannikkoseuduilla ilmoitetaan, ettei kalastusta ole vielä voitu alkaa huonojen jääsuhteitten vuoksi. Säätiäjärven kohdalla on meri vielä waan sulana; samoin Koiwiston, Ruosemanjärven, Metsäpirtin ja Uudenfirton tienoilla. Virolahdelta ilmoitetaan, että siellä oli meri jo kyllä ollut jäässä, mutta jälleen sulanut, joten siellätkään ei vielä ole voitu talvikalastusta alkaa.

Etelä-Suomi 29.11.1919.

Virolahden voimistelu- ja urheiluseura Sammon Katajapiiri järjestää

ILTAMAN

Pihlajan V. P. K. talolla sunnuntaina tk. 5 p:nä vapaalla ohjelmalla.

Alkaa klo 1/2 7 i.p.
Pääsymaksu 2: —.

Maaseutu 2.10.1919.

Huveja.

Virolahden Suojeluskunta

toimit

JUHLAN

t.k. 17 p:nä Ukkosaarella.

OHJELMA:

Torvisoittoa (Tampereen rykmsoitokunta), tervehdyspuhe (V. Louhela), laulua (sekakuoro), lausuntoa (H. Villi), kilpailuja, torvisoittoa, juhlapuh. (maisteri Vento), laulua, loppusoit o.

Juhla alkaa täsmälleen klo 2 ip.

Kilpailut: Ampuminen 100 metriä vapaalla kädellä, venäläisen kiväärin. Komppaniain välinen viestijuoksu, 200 metriä miestä kohti. Välin määrä 20 miestä komppaniasta. Juoksussa täysi puku — Ampumakilpailut alkavat klo 12 päiv.

Illalla tanssia

Palokunnan talolla.

Sisäänpääsy 3: — ja 2: —.

Samalla ohjelmalla toimeenpannaan juhla Koukin Koiravikossa tk. 24 p:nä.

Maaseutu 14.8.1919.

Lounais-Karjalasta.

Wirolahti.

Ravijoen kansakoulu.

Toimint 25 vuotta.

25 vuotta oli t. k. 16 p:nä kulunut siitä, jolloin Virolahden Ravijoen kansakoulu vihittiin tarkotukseensa. Tätä neljännessä vuosipäivää olivat piiriläiset koulun entiset ja nykyiset oppilaat ja muut koulun ystävät kerääntyneet kukilla ja köynnöksillä hauskasti somistelluihin koulun suojiin viettämään.

Aluksi laulettiin virsi 284 ja opettajatar neiti Angervo piti rukoukset, jonka jälkeen pastori Kuusisto puhui opin ja sivistyksen tärkeydestä, mutta kuinka ainoastaan se työ, joka tehdään Jumalan nimeen, voi tuottaa siunausta.

Kauppias A. Kuokka teki selkoa koulun rakennushistoriasta ja kouluntaloudellisista oloista näinä 25 vuotena. Kansanopistonjohtaja Vento piti juhlapuheen, jossa hän selosti maamme kansakoululaitoksen kehitystä, mitä päämäärä on kasvatustyölle asetettu ja mihin siinä voidaan päästä, jos se katsantokanta säilytetään, jonka aikoinaan kansakoulumme isä Cygnaeus ja nykyinen kasvatustietei-

Maaseutu 20.9.19019.

lija Foerster ovat asettaneet kasvatuksen päämääräksi.

Opettajatar neiti Angervo selosti koulun sisäistä elämää, opettajain, johtokuntien ja sen jäsenten osuutta koulun luomisessa ja sen menestyksellisessä eteenpäin viemisessä. Talon tytär Manda Ahola kertoi muistoja kansakouluaajaltaan.

Kauppias A. Kuokka, joka on ollut Ravijoen koulun perustajia ja koko 25 vuoden ajan toiminut sen taloudenhoitajana, lausui Alapihlajan kyläläisille, jotka ennen ovat kuuluneet Ravijoen koulupiiriin, mutta sittemmin tulleet siirretyksi Pihlajan koulupiiriin, muutamia sanoja kiitokseksi entisestä yhteistyöstä ja hyvästä ymmärtämyksestä työskennellessä yhteisen koulun hyväksi.

Välillä laulettiin hengellisiä lauluja ja lapset esittivät myöskin laulua. Väliajoilla tarjottiin kaikille koulun entisille ja nykyisille oppilaille sekä johtokuntien jäsenille kahvia, jota myöskin muu yleisö sai maksua vastaan.

Mainitsemista ansaitsee, että tässä samassa juhlatilaisuudessa koulun johtokunta piiriläisten puolesta antoi koulun nykyiselle opettajattarelle 200 mk:n suuruisen rahalahjan tunnustukseksi hänen työstään.

Tämä kaikinpuolin onnistunut juhla päätettiin laulamalla virrestä 266: 4, 5 säkeistö.

Kyminlaakson piirin paini- ja hiihtomestaruuskilpailut.

"Tarmon" järjestämissä Kyminlaakson piirin paini- ja hiihtomestaruuskilpailuissa Haminaissa viime lauantaina ja sunnuntaina saavutettiin seuraavat tulokset:

Hiihdossa:

30 km.

- 1 Santeri Tasa, Sampo Wirolahti (mest.) 2 t. 55 f.
- 2 Aug. Pekkari, Runto, Sipola 2 t. 12 m. 33 f.

20 km. (ikämiehet)

- 1 Santeri Harju, Sampo, Wirolahti (mest.) 1 t. 32 m. 40 f.
- 2 Taneli Rouhi, Sampo, Wirolahti, 1 t. 37 m. 31 f.
- 3 Matti Heijari, Tarmo, Hamina, 1 t. 45 m. 25 f.

10 km. (alle 18 v.)

- 1 Sauri Aho, Sampo Wirolahti, (mest.) 39 m. 47 f.
- 2 Matti Silwo, Weikot Wehkalampi 41 m. 20 f.
- 3 Santeri Rääriä, Sampo Wirolahti, 42 m. 47 f.

Etälä-Suomi 13.2.2019.

— Warlaus. Yöllä testiwiittoa vastaan katosi Wirolahden Sydän-tylän Keliwiittisä kalastaja Juho Kyöritin purjeweene. Samalla hävisi 6 kpl. haittiwerkoja, jotka olivat piikkipuisia ripustettuna rannalla, sekä koko joukko muita tavaroita, mistä voidaan warmuudella päätellä katoamista warfaan työstä. Ranta on kylästä parin kilometrin päässä. Sahdella liitui kylä useita kalastajia, waan ei lukaan warfautta huomannut, ennenkuin omistaja itse yritti lähteä salaan. Waras lienee saaliineen purjehtinut ulkosaaristoon tai suoraan yli Suomenlahden Wiron puolelle.

Etälä-Suomi 16.8.1919.

Kulkuwuoro Wirolahdelle.

S/S „Kullerwo“ lopettanut kulkuwuoronsa ja kulkee sen sijallaan komea

S/S „Tapio“

lähtien

Wirolahden Ukkojaarelta Wiipuriin joka maanantai, testiwiitko ja perjantai klo 2 a.p., saapuu Wiipuriin noin klo 9 a.p.

Wiipurista Ukkojaareen joka maanantai ja testiwiitko klo 2.30 i.p. ja lauantaina klo 1 i.p.

Ukkojaaresta—Haminaan ja Kotkaan joka torstai klo 3 a.p. — Kotkasta klo 12.30 i.p. ja Haminaasta klo 2.30 i.p. Ukkojaareen.

Huvimatkoihe erittäin sopiwa matka.

Sähempiä tietoja laivan asioista Wiipurissa, antaa Meriliikenne-toimisto-konttori. Puh. 309 ja Turun filta 22 76.

Wirolahden Höyrylaiva Osuuskunta.

Sankaripatsaan paljastus Wirolahden

hautausmaalla adventtifunnuntaina tapahtui suuren kansanjoukon läsnäollessa.

Juhlallisuuksia alkoi pastori J. W. Reunasen puheella, jonka jälkeen Wirolahden setatuoro lauloi tirkh- tööri A. Parttolan johdolla Wenerbergin „Sotarukouksen“.

Kansanopiston johtaja R. Wento puhui sanojen johdosta: „Matkustaja, sano spartalaisille, että me lepäämme täällä kuuliaisina isämaan laille“, jowittaen puhuja lauseen wapaussodassa kaatuneisiin ja wätiwallan uhreina sortuneisiin.

Kun patsasta werhoawa waate puheen aikana weditiin alas, paljastui nähtäville harmaasta graaniitista hakattu patsas, jonka kahden puolen oli suurin, mustifsi tiilistettyihin tauluihin kairverrettu hopeaisilla kirjaimilla, toiseen sanat:

„Gesta rakkaan isänmaan miehet käwi tuolemaan; oja taistokuulasta: kuoli toiset murhamiehen kaasi nuoli; mutt' muisto kaunis, kallis, pyhä kaittisa elää isän' yhä.

Gero Weikko Wili,
Johannes Kosonen,
Wäinö Hytti,
Metsänteri Haaja.“

Patsaan toisella puolella olemaan lewyhyn oli kairverrettu, wapaussodassa murhattujen wirolahtelaisten nimet.

Werhon laskeutuesja teli Wirolahden suojeluskunta patsaan ympärillä lippuineen kunniaa ja sen jälkeen tuoro lauloi Sauri Pohjanpään kirjottaman sotarukouksen.

Wielä puhui eläinlääkäri W. Vauhela, jonka jälkeen tuoro lauloi A. Kajanuksen kauniin „Rukkos alla kuttajen kunniaan“.

Patsas on valmistettu Mätilen liitteessä Wiipurissa.

Etälä-Suomi 4.12.1919.

Lounais-Karjalasta.

Wirolahti.

— Maalaisliiton Pihlajan paikallisosaston syyskokouksessa viime sunnuntaina päätettiin seuraavat asiat:

Paikallisosaston johtokuntaan tulewaksi vuodeksi valittiin puheenjohtajaksi Matti Värri, jäseniksi Tuomas Haaja, Konsta Haaja sekä varalle Eero Jähi.

Tilintarkastajiksi Armas Liikkanen ja Taneli Liikkanen, varalle Eino Haaja.

Edustajaksi piirin kokouksiin K. Haaja, varalle Eero Jähi. Edustajaksi puoluekokoukseen Matti Värri, varalle Armas Liikkanen.

Huvitoimikuntaan valittiin Hanna Värri, Iida Heijari, Iida Haaja, Taimi Haaja, Aino Sipilä, Saima Liikkanen, Matti Värri, Taneli Liikkanen, Hermann Haaja, Armas Liikkanen, Toivo Heijari, Toimi Värri ja Mikko Seppälä.

Jäsenmaksujen kokoojaksi valittiin Tuomas Haaja.

Osaston yleisistä kokouksista päätettiin ilmoittaa maalaisliiton paikallisessa äänenkannattajassa Maaseudussa

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Matti Seppälä ja Taneli Liikkanen.

Maaseutu 23.9.1919.

— **Kieltolakijuhla Virolahdella.** Virolahdella oli t. k. 1 p:nä kieltolakijuhla Vaasimaan, Pyterlahden ja Pihlajan kansakouluilla arvokkaine ohjelmineen, puheineen, lauluineen, leikkeineen ja runoineen.

— **Virolahden Säästöpankin kirjuri** valittiin toukok. 31 p:nä kymmenestä hakijasta nti Anna Maria Jaatinen Sortavalasta.

— **Wirolahden nuorille ja vanhoille.** Lähtekääpäs joukolla helluntaiksi Kotkaan juhliille. Laiva lähtee Klamilasta klo 5 aamulla ja tuo juhlien loputtua samaan paikkaan. Junakyytiä käyttävät saavat 50 % alennuksen. Laivamatkasta on myös luvattu alennusta, jos tulee paljon matkustajia. Matkavaikeudet eivät siis tarvitse olla esteenä. Muut pienet esteet vain syrjään Rientäkäämme siis hakemaan tyydykettä iäisyysjanoomme. rientäkäämme nyt, kun on vielä aika ja oven takana kolkutetaan. Voihan pian tulla aika, jolloin lähde kuivuu ja ovi suljetaan.

M. R.

Maaseutu 5.6.1919.

Tällä viikolla saapuu varastoomme

Hailiverkkoja

Veljekset Lönnström.
KOTKA, — Puh. 81.

Etelä-Suomi 22.7.1919.

Halutaan ostaa.

Pihlajan kansakoululla

ostetaan

Halkoja

huutokaupalla 28 p:nä tk. klo 6 i.p. Samalla annetaan puhdistus ja p.su.

Johtokunta.

Maaseutu 25.10.1919.

Konjakilla ja punssilla

solmittiin ja ylläpidettiin ennen vanhaan liiketutavuuksia.

KIELTOLAIN AIKANA

ostetaan ensi sijassa niiltä, jotka ilmoittavat.

OSTAJAT LIKKUVAT

ETELÄ-SUOMEN

ILMOITUSTEN JOHDOLLA.

Etelä-Suomi 22.7.1919.

Pitkäpaaden joukkomurhat.

Enberg & Röstisen etsivätoimisto Helsingissä on saanut tehtäväkseen tutkia Pitkäpaaden viime vuoden huhtik. 10 p:nä tapahtunutta joukkomurhaa, jolloin punakaartilaiset kauhealla tavalla murhasivat luotsi Anton Mattilan, hänen vaimonsa Mikodemus Mattilan, kalastajat Juho Markkulan ja Elias Saarisen sekä ent. luotsin Erik Mikkolan. Tutkimuksia, joita näin pitkän ajan perästä ovat jangen vaikeasti toimitettavia, vielä jatketaan. Toistaiseksi on saatu selville, että murhat on toimeenpannut eräs Rostaasta saapunut 8-miehinen punakaartilaisjoukko, johon kuului myöskin pari "kuolemanpatallijoukon" naisia. Tähän joukko on saatu selville, että toinen murhaajajoukkueeseen kuuluvista naisista on jätettyttämänä Hömeenlinnan turitushuoneella. Muidenkin murhaajien ilmisaamisesta on hyvät toivheet.

Etelä-Suomi 13.2.1919.

— **Uusi puutarha koulu.** Baltioneuvosto on päättänyt, että Virolahden pitäjässä sijaitsevalle valtion maanviljelyskoulutilalle perustetaan puutarhakoulu, jota tulee aloittamaan toimintansa tämän vuoden marraskuun 1 p:nä. Koulun perustamiskustannuksiin on myönnetty lerta kaikkiaan 12,000 mk, sen ylläpitoon kuluwana vuonna 2,400 mk sekä ensi vuodelle 12,200 mk.

Etelä-Suomi 26.6.1919.

— **Ilmijaatu ajelätkö.** Kun Haminan poliisilaitokselle oli erästä taholta ilmoitettu, että eräs Haminaasta oleva entinen punakaartilainen Viktori Ropanen oli Virolahdella eräille henkilöille laupannut aseita ja että kauppaaja oli lisäsi ilmoittanut hänellä olevan tiedossa ajelätkö Haminan lahdelta olemassa „Rittumusta“ nimisessä saaressa, niin pidätettiin poliisilaitoksen toimesta mainittu henkilö juuri kun hän oli tuljettamassa janottuja aseita edellämäintusta saaresta. Aheet tietysti otettiin tataravarkoon.

Etelä-Suomi 11.1.1919.

Tupaantulijais-

Juhlalaa

vieittää

Virolaen Työv yhdistys

talollaan 17 p:nä Elokuuta, alkaa klo 4 i.p.

OHJELMASSA on:

Tervehdysanat

Runo

Juhlapiho, (puhaja Vilpurista)

y.m., y.m.

— III —

TANSSIA

— III —

Pääsymaksu 3 mk miehiltä 2 mk. naisilta, veroineen.

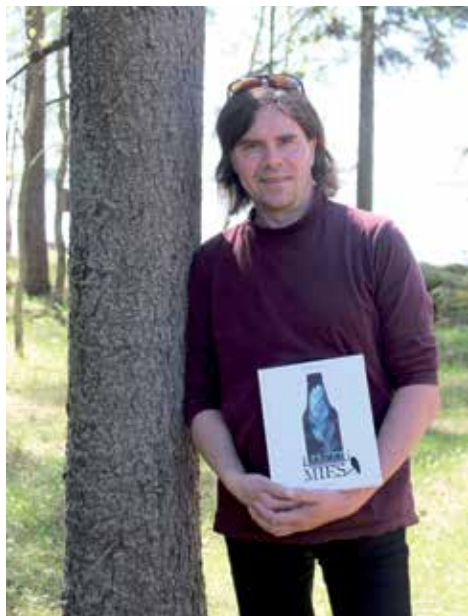
Juuitoimikunta.

Maaseutu 14.8.1919.

Lintumies Sepin tarina

Jokakeväisiä Arktika-päiviä vietettiin Virolahdella 10.–26.5.2019. Päivien aikana seurattiin Siperiaan suuntautuvaa lintujen massamuuttoa. Monien tapahtumien joukossa nähtiin ja kuultiin myös luontokuvaaja ja kirjoittaja **Mika Honkalinnan** esittely uusimasta kirjastastaan.

Esitykseltä täyttyi ääriään myöten lauantaina 18.5. Esitelmä ei ollut pelkkää kauniiden luontokuvien katselua vaan mukaansa tempaava kokonaisvaltainen elämys. Tarina kertoi lintumies Sepistä, luontoa ja elämää rakastaneesta miehestä kaikkine kommenteineen. Tarinaan liittyi muitakin henki-

Kuva Jaakko Liukkonen

Mika Honkalinnan kahdeksas luontokirja on nimeltään *Lintumies*. Siinä hän on ensimmäisen kerran käyttänyt kaunokirjallista tekstiä.

Kuva Mika Honkalinna

Korppipari.

löitä. Kaikkien heidän kauttaan käytiin läpi monenlaisia tunteita: sodan käyneiden miesten poikien kipeitä lapsuusmuistoja ja niiden vastapainoksi kehittyneitä luontosuhteita. Mukana oli myös seksuaalisuutta, naissuhteita, alkoholin käyttöä, kaveruutta jne. Eli siis koko elämän kirjo.

Päähenkilö Sepi oli omien polkujen kuljija. Hän vihasi auktoriteetteja, määrällijöitä ja niitä, jotka tulevat sanomaan, kuinka pitää elää. Niille Sepi haistatti pitkät paskat. Hän oli henkilökohtaisten ongelmien riivaama mies. Hän oli tragikoominen veijari, josta ei voinut olla pitämättä. Pohjimmiltaan hän oli hyvä ja luontoa rakastava ihminen.

Sepi ei sylkenyt lasiin, vaan hänelle maistui – kuten meistä useimmille. Hilpeiden ja kosteiden linturetkien tummien pohjavirtojen ylle levisi kuitenkin lämmintä henkistä ja vapauttava nauru.

Honkalinna kertoi, että esitelmässään hänen tavoitteensa on kuvista ja sanoista muodostuva elämys. Hän osasi ottaa yleisönsä täydellisesti otteeseensa. Kaikki seurasivat esitystä hiirenhiljaa ja henkeään pi-

dätelle alusta loppuun. Moni poistui paikalta pala kurkussa ja tippa linssissä.

Mika Honkalinna syntyi Anjalassa vuonna 1964. Hän on kymenlaaksolainen luotokuvaaja ja kirjoittaja, joka on erityisesti kiinnostunut linnuista, metsoista, huuhekajista ja etenkin korpeista. Kiinnostus lintuihin alkoi jo nuorena 1970-luvun lopulla.

– Nuorempana liikuin Anjalassa, Kouvolassa ja Kuusankoskella. Kirjojeni aiheet syntyvät ihan spontaanisti. Kuvausreviirini on Kymenlaakso ja Lappi, vaikka nykyisin asunkin Limingassa, kertoo Honkalinna.

Hän on tehnyt kaikkiaan kahdeksan kirjaa. Ensimmäinen oli vuonna 2005 julkaistu *Metsäpäiviä*, joka on kertomus nuoren miehen ajatuksista ja retkistä kotikulmien metsissä. Talven estetiikka, niukkuus ja talven yli selviäminen olivat aiheina seuraavana vuonna 2007 ilmestyneessä *Lumen aika* -kirjassa. Vuonna 2011 julkaistiin kirja *Suuri pöllö*. Se

Kuva Mika Honkalinna

Viirupöllö hautoo.

Kuva Mika Honkalinna

Viitakerttunen.

on kertomus ihmisen ja suuren petolinnun yhteiselosta Kymenlaakson takamailta Helsingin keskustaan. Vuonna 2015 ilmestynyt *Korppiretki* valittiin vuoden luontokirjaksi. Kaikista kirjoista hän on tehnyt myös esitelmät. Tänä vuonna ilmestynyt *Lintumies*, joka kertoo Sepin tarinan, on aiempiin kirjoihin verrattuna erilainen. Se on kirjoista ensimmäinen romaani, jossa hän on käyttänyt valokuvia ja kaunokirjallista tekstiä.

Honkalinna kertoi, että kirjan tarinat perustuvat tositahtumiin. Tapahtumat on kerrottava minä-muodossa. Ne ovat sattuneet eri aikoina, ja niitä ovat kertoneet monet kaverit ja ystävät. Usein kaikki hänen kaverinsa ovat mukana kirjoissa.

Jaakko Liukkonen

Mika Honkalinnan luontokuvanäyttely on esillä 10.7.–31.8.2019 Virolahden Bunkkerimuseolla päivittäin klo 10–18.

Lintumies

Kirjailija: Mika Honkalinna
Kustantaja: Docendo. Ilmestymisvuosi: 2019
Sidosasu: Sidottu, nelivärinen, sivuja 192

Kaakon Kamarimusiikki

vie kuulijat luonnon lumoihin ja tanssin pyörteisiin

"Baletin helmiä". Zsar Outlet Village, Vaalimaa. Suomen Kansallisbaletin tanssijat esiintyvät, mm. Valeria Quintana tanssii Alfio Dragon kanssa katkelman Joutsenlammesta.

Kaakon Kamarimusiikki soi 2.–6.7. jo kuudetta kertaa Virolahdella, Miehikkälässä ja Haminan saaristossa. Festivaali kantaa tänä vuonna tunnuslausetta "Luonnon lumoa". Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yleisö saa nauttia musiikista Suomenlahden saaristossa Tammiossa. Ohjelmistossa soivat myös luontoaiheiset teokset, kuten **Vivaldin Neljä vuodenaikaa**, **Saint-Saënsin Eläinten karnevaali**, **Sibeliuksen Puusarja** ja monet muut. – Yleisömmee ylistää aina kaakon idyllisiä maaseudun maisemia. Jo matkat

konserhtiapaikkojen välillä ovat muualta tuleville elämyksiä ja varsinkin Harjun Hovin miljöötä ja konserttien tunnelmaa kiittellen aivan ainutlaatuiseksi, toiminnanjohtaja **Siru Ahopelto** kertoo.

Yhdentoista varsinaisen konsertin lisäksi voi musiikkia heinäkuun ensimmäisellä viikolla kuulla yllättävissäkin paikoissa, kun nuoret soittajat jalkautuvat paikallisiin kohteisiin. Muusikoita voi tavata ja jututtaa ennen konsertteja järjestettävissä taiteilijatapaamisissa tai missä vain muuallakin. – Mukavaksi tämän tapahtuman tekee tunnelma ja letkeä meininki, sen huomaa, että taiteilijatkin ovat rentoutuneita täällä Virolahdella, toteaa Kaakon Kamarimusiikki ry:n puheenjohtaja **Risto Kouki**.

Huippunimiä ja uusia tuttavuuksia

Tämän vuoden ehdottomana kohokohtana on "kuningasbasso" **Matti Salmisen** vierailu Virolahdella keskiviikkona 3.7. Hänen kanssaan konsertissa "Matti ja tytöt" esiintyvät jo kolmatta kertaa festivaalille saapuva mezzosopraano **Lilli Paasikivi** ja kerran aiemmin täällä laulanut sopraano **Mari Palo**. Viikon konserttiohjelma on kokonaisuudessaan vaihteleva, hyvin monipuolinen ja kiinnostava. Näinä vuosina olemme oppineet jo **Bachin, Mozartin, Beethovenin ja Brahmsin**. Mutta ketä ovatkaan **Reinecke, Proto** ja **Dohnányi**? Mukana on myös yksi maailman kantaesitys: pianotaiteilija **Gergely Bogányin** sävellys pianolle ja fagotille kuullaan Taikafagotti-konsertissa Harjun Hovissa torstaina 4.7. säveltäjän veljen **Bence Bogányin** ja **Tuomas Turriagon** esittämänä.

Taiteellinen johtaja **Jukka Merjanen** on jälleen koonnut taiteellisesti ehjän ja korkealaatuisen kokonaisuuden, josta on vaikea nostaa esiin mitään yksittäistä esitystä. – Laa-

Kuva Heikki Tuuli

"Matti ja tytöt" -konsertissa Virolahden kirkossa esiintyvät Matti Salminen, Lilli Paasikivi ja Mari Palo.

tua rennolla otteella on ollut mottomme jo alusta asti. Suosittelen jälleen kuuntelemaan niin monta konserttia kuin mahdollista, sillä tavoin löytää punaisen langan ja saa erilaisia vaihtelevia elämyksiä, Merjanen painottaa.

Hurmaavaa balettia ja tulista tangoa

Kaakon Kamarimusiikki on vuosittain tehnyt aina jonkin aluevaltauksen taiteen saralla. Tänä vuonna uutuutena on tanssi – taiturillinen baletti Zsarin keisarillisessa miljöössä ja tulinen tango festivaalin päätöskonsertissa Virojoella. Suomen Kansallisbaletin kahdeksan tanssijan ryhmä esiintyy perjantaina 5.7. ilmaisesityksessä Zsar Outlet Villagen aukiolla. Luvassa on baletin pukuloistoa ja eläytyvää tulkintaa ohjelmassa, jossa on katkelmia sekä yleisölle tutuista baletin klassikoista että moderneista koreografioista. Ohjelmassa nähdään otteita mm. **Tsikovskin Prinsessa Ruususesta**, **Jorma Uotisen** koreografiasta *Ballet Pathétique* ja monia muita ihastuttavia ja taiturillisia tanssinumeroita.

Viiden päivän mittainen festivaali päättyy lauantaan 6.7. Virojoelle, missä muun koko päivän kestävä kyläjuhlan ohjelmaan liit-

tyy komea tangokonsertti "Viimeinen tango Virojoella". Tuttuun tapaan Kaakon Kamarimusiikki kääntää viimeisessä konsertissa suunnan astetta viihteellisemmäksi. Estradille nousevat muusikot esittävät sekä vireää klassista että lattarityylistä tangoa. **Carlos Gardelin** ja **Astor Piazzollan** lisäksi kuullaan pari suomalaistakin tangoa. – Haluamme myös osoittaa kunnioituksemme hiljattain edesmenneelle tangon legendalle **Reijo Taipaleelle**, muistuttaa taiteellinen johtaja Jukka Merjanen. Muutamissa tangoissa soittajien seuraan liittyvät tanssin ammattilaiset **Joonas Kainulainen** ja **Alina Mustamaa**, joille Virolahti on varsin tuttu paikka, sillä Alina on kohtoisin Ravijoelta.

Liput löytyvät netistä sekä paikan päältä Virolahdella

Kaakon Kamarimusiikin liput ovat nyt jo myynnissä Lippupisteessä sen kaikissa myyntipaikoissa (verkkokauppa lippu.fi, 87 omaa myyntipistettä ja R-kioskit kaikkialla Suomessa). Kesäkuussa liput tulevat myyntiin myös Virolahden matkailun kesäinfoon (Virojontie 15) sekä Klamilan kylätupa Ronkuliin. Konserttipaikoilla ovimyynti alkaa tuntia ennen konserttia. Seuraa tiiviisti kanavia www.kaakkofestival.fi sekä www.facebook.com/kaakonkamarimusiikki/. Sieltä löytyvät päivittävät ohjelmat, esitysaikat ja -paikat sekä lippujen hinnat.

Suuntaa heinäkuussa Virolahdelle – konsertissa tavataan!

Kuva Sofia Virtanen

Harjun Hovissa kuullaan "Musiikin kupliva kimara" ja "Taikafagotti" -konsertit.

Virolahti-viikko 1.–7.7.2019

1.–6.7. klo 11–16

Hapanvelli-ravintola Rajasalissa

Rajasalissa esillä myös **Kaakon kalevalaisten pöytäliinanäyttely**.

2.7. klo 13–19

Kirjastossa kahvitarjoilu, arvontaa, poisto-kirjamyynä. Esillä myös **Jaakko Liukkosen veistos- ja grafiikanäyttely** 1.–31.7. Omatoimikirjasto avoinna ma–to klo 8–20, pe–su klo 8–18.

5.7. klo 15

Ilmahanurinsoiton SM-kisat, Metsänportti.

6.7. klo 8–14

Hapanvelli-markkinat, Virojoella.

6.7. klo 11

Velli Cup -turnaus, Virojoen koulun kentällä.

6.7. klo 18

Virojoen kyläjuhla, Virojoen kyläyhdistys ja Ravintola Virta.

Virolahden kirjasto

Rantatie 9, Virojoki.

Avoimena ma–ke klo 13–19, to–pe klo 10–16, aattoina klo 10–14.

Kuva Jaakko Liukkonen

Jaakko Liukkonen: Veistoksia ja grafiikka 1.–31.7. Esillä uudempaa tuotantoa. Avoimena kirjaston aukioloaikoina.

7.7. klo 12

Hapanvelli-juhlat, Virojoella kunnantalon pihalla.

2.–6.7. **Kaakon Kamarimusiikki -festivaali**, katso ohjelma www.kaakkofestival.fi

Näyttelyt Bunkkerimuseolla

Vaalimaantie 1318, Ala-Pihlaja
Avoimena 31.8. saakka päivittäin 10–18

Markus Varesvuo: VALOKuvia linnuista
30.6. saakka.

Kuva Markus Varesvuo

Markus Varesvuo: Kuovisirri tippanokka.

Mika Honkalinna: Korppi-näyttely on esillä 10.7.–31.8.

Kuva Mika Honkalinna

Mika Honkalinna: Korppipari.

Muita kesätapahtumia Virolahdella

8.7. klo 12–14

Lasten onkitapahtuma, Virojoen monitoimikentällä.

11.7. klo 12–14

Lasten onkitapahtuma, Klamilan kalasatamassa. Onkitapahtumien järjestäjä: Kaakon Koukku ry.

13.7. klo 14 alkaen

Fish & Soul -perhetapahtuma, Klamilan satamassa.

13.7. klo 18

Fish & Soul -iltatapahtuma, Klamilan satamassa. Lisätietoja www.satamanbaari.fi. Järjestäjä: Sataman baari.

20.7. klo 14

Livemusaa Metsänportin iltapäivässä ja alkuillassa, Miika Mamia. Vapaa pääsy.

24.7.

Teemailta Kiessin vintillä, Harjun oppimiskeskus.

9.8.

Teemailta Kiessin vintillä, Harjun oppimiskeskus.

24.8. klo 10–14

Pertunmarkkinat, Virolahden kirkonkylä. Jäeestäjä: Virolahden VPK.

30.–31.8.

Operaatio Salpalinja, Virolahden Bunkkerimuseo, Harjun oppimiskeskus.

31.8.

Salpapolkujuoksu-tapahtuma Bunkkerimuseolta Salpalinjamuseolle. Järjestäjät: MiVi ja ViSa.

29.9. klo 10–15

Silakkamarkkinat, Klamilan satama. Järjestäjä: Klamilan seutu.

5.10.

Ruskaretki. Järjestäjä: Kaakon Latu ry.

Kesäkahvilat

Kesäkahvila Kiessi, Tallitie 18, Ravijoki. Avoimena 11.8. saakka päivittäin klo 14–20.

Elämiskahvila Metsänportti, Kirkontie 448, Virolahden kirkonkylä. Avoimena 3.8. saakka ke–la klo 10–18.

Maitolaiturikahvila, Museotie 249, Pyterlahti. Avoimena satunnaisesti.

Caddiekahvila (Kaakon Golf), Säkäjärventie 204, Tiilikkala. Avoimena ma–pe klo 10–18, la–su klo 9–16.

Kesätorit

Klamilan tori, 16.8. saakka perjantaisin klo 18–19. (ei juhannusaattoina 21.6.).

Virojoen tori, syyskuun puoliväliin lauantaisin klo 8–11. Virolahden kunnantalon pihalla.

Kesäkirppis ja kahvio

Virolahden VPK:n talolla, Virolahden kirkonkylä, Taipaleentie 10. Avoimena la–su klo 10–14. 29.–30.6. / 6.–7.7. ja 13.–14.7. Järjestäjä: Virolahden Marttayhdistys.

Matkailun kesäinfo

Virojoentie 15, Virojoki, puh. 040 199 2218
Avoimena 19.6.–6.7. arkin klo 11–17, la–su klo 10–14. Juhannuksena suljettu.

Jonnat & Donnat

NUORTEN SIVUT

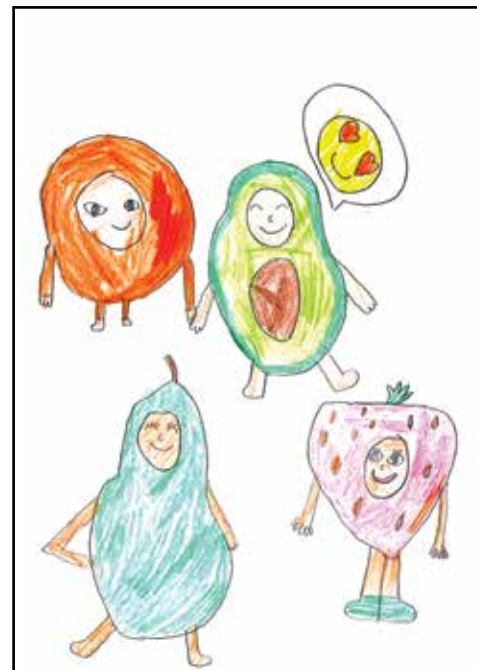
Junnut & Jannut

Näillä sivuilla julkaisemme lasten ja nuorten tekemiä piirustuksia, sarjakuvia, heidän ottamiaan valokuvia tai kirjoittamiaan pieniä tarinoita. Toivon teidän lähettävän lastenne ja lastenlastenne tekemiä tuotteita julkaistavaksi. Toki nuoret itsekkin voivat niitä lähettää osoitteella: Riku Tulkki, Tulkintie 9, 49960 Ala-Pihlaja tai sähköpostiin: riku.tulkki@gmail.com.

Nuorten sivujen toimittaja Riku Tulkki

Amanda Kääriän, 9 vuotta, piirustuksessa on ihmisiä, jotka ovat pukeutuneet hedelmä- ja vihannesasuihin. Avokado on käynyt juuri tivolissa ja ajattelee hyväntuulisia ajatuksia.

Peetu Sipilä, 5 vuotta, on piirtänyt pyörremyrskyn.

Ellen Kääriä, 6 vuotta, on piirtänyt itsensä ja siskonsa Amandan kotona. Mukana myös Hertta-kissa.

Osta sukuseuran tuotteita

Hannu Tulkki • Liisa Ahonen: Virolahden Tulkkien kuusi sukupolvea Kantavanhemmat, kymmenen sukuhaaraa ja 38 sukua

Nyt saatavana täydennetty ja tarkistettu laitos. Hinta 15 euroa + postikulut

Lasinalunen

Kultaisella sukuseuran vaakunalla varustettua paperista lasinalustaa voidaan käyttää myös kermakannun alla tai kahvileipälautasella. Liinan halkaisija on 12,5 cm. Liinat ovat 20 kappaleen paketeissa. Paketin hinta on 8 euroa + postimaksu.

T-paita ja lippis

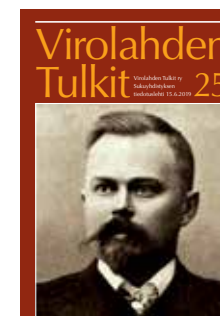
T-paita sukuseuran tekstillä ja vaakunakilvellä. Värät: musta ja vaaleanharmaa, koot: S - XXXL. Hinta 15 euroa.

Lippis. Värät: musta ja harmaa. Hinta 10 euroa. Molempiin lisäksi postikulut.

Vaakunataulu

Virolahden Tulkit -sukuseuran värillinen, A4-kokoinen, kullanvärinen kehyksin varustettu vaakunataulu. Hinta 5 euroa/kpl.

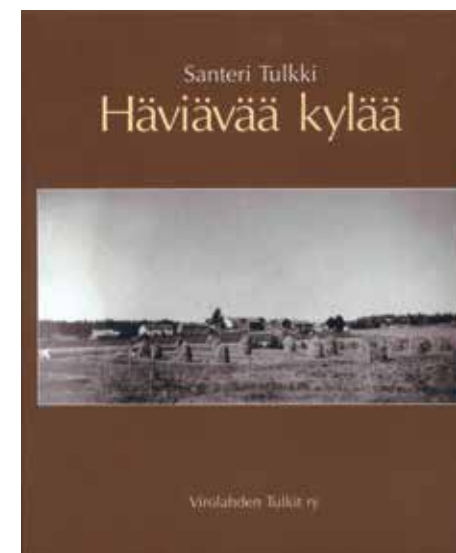

Lehtemme irtonumerot

Virolahden Tulkit -lehteä on nyt ilmestynyt kaksikymmentäviisi numeroa. Vanhoja numeroita on vielä rajoitetusti jäljellä. Niitä voivat niin suvun jäsenet kuin muutkin kiinnostuneet ostaa. Hinta 3 euroa ensimmäinen kpl, 2 euroa seuraavat samalla kerralla ostettuina. Postimaksu lisätään.

Kahviservetit

Sukuseuran vaakunalla varustettuja, tyylikkäitä kahviservettejä. Kata merkkipäivien tai muiden juhlien kahvipöytä hienoilla serveteillä, joihin on painettu oman sukuseurasi kultainen vaakuna. Servetit myydään 20 kappaleen pakkauksissa. Hinta 8 euroa/pakkaus.

Häviävää kylää -kirja

Santeri Tulkin aikanaan kirjoittama kuvaus Yläpihlajan kylästä ja sen asukkaista on tärkeä ja arvokas perusteos jokaiselle suvun kotikylästä ja omasta suvustaan kiinnostuneelle. Sukuseuran julkaisema, ulkoasultaan näyttävä kirja on painettu Gummeruksen kirjapainossa. Jäännösvaraston kappalehinta on alennettu 5 euroksi. Postituskuluina peritään 3 euroa.

Tuotteita saa ostaa Juha Tulkilta, puh. 044 304 6230 tai juha.tulkki@gmail.com

Onnittelemme Einiä ja Ristoa

Eini Tulkki täytti 60 v. helmikuussa 2018 ja Risto Tulkki 70 v. maaliskuussa 2018. Lisäksi rubiinihäät elokuussa 2018. Sen muistoksi Eini ja Risto kävivät Ville Tulkin kuvattavana syksyllä 2018. Tässä kuva ja terveiset suvulle.

Kuva Ville Tulkki

In memoriam

Jäsenemme **Pentti Olavi Tulkki** kuoli 2.2.2019 Helsingissä ja kuului Eerik Sipinpoika Tulkin sukuun Sipi Eerikinpoika Tulkin sukuhaarassa ja Juho Juhonpoika Tulkin sukuun Juho Tahvonpoika Tulkin sukuhaarassa. Hän oli syntynyt Viipurissa 20.1.1931.

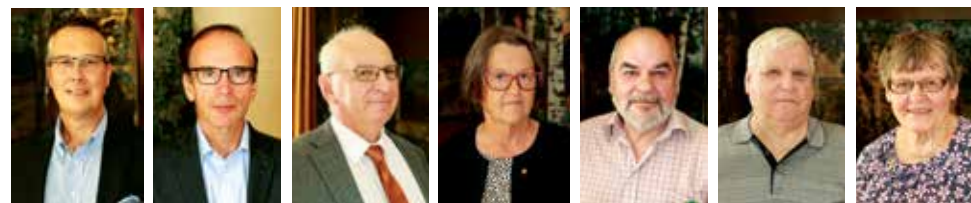
Jäsenemme **Maiju Rauni Tulkki** kuoli 21.2.2019 Haminassa ja kuului Eerik Sipinpoika Tulkin sukuun Sipi Eerikinpoika Tulkin sukuhaarassa ja Juho Juhonpoika Tulkin sukuun Juho Tahvonpoika Tulkin sukuhaarassa. Hän oli syntynyt Reinikkalassa 9.4.1934.

Jäsenemme **Tuula Sinikka Tulkki** kuoli 3.1.2019 Kotkassa ja kuului Juho Sipinpoika Tulkin sukuun Sipi Eerikinpoika Tulkin sukuhaarassa ja Mikko Sipinpoika Tulkin sukuun Sipi Eerikinpoika Tulkin sukuhaarassa ja Maria Antintytär Tulkin eli Talsin sukuun Antti Eerikinpoika Tulkin sukuhaarassa. Hän oli syntynyt Vehkalahdella 4.9.1938.

Virolahden Tulkkien sukuseuran hallitus 2017–2020

Valittu varsinaisessa sukkokokouksessa 5.8.2017

Kuvat Kirsi Tulkki

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Puheenjohtaja:

Kimmo Tulkki (1.)
Eerik Sipinpoika Tulkin ja Juho Juhonpoika Tulkin sukua
Laani 10 A 29, 40100 Jyväskylä
Käsi puh. 044 717 8075
kimmo.tulkki@elisanet.fi

Varapuheenjohtaja
ja rahastonhoitaja:

Juha Tulkki (2.)
Eerik Sipinpoika Tulkin ja Juho Juhonpoika Tulkin sekä Anna Tahvontytär Tulkin sukua
Tulkintie 9, 49960 Ala-Pihlaja
Käsi puh. 044 304 6230 tai 0400 754 676
juha.tulkki@gmail.com

Sihteeri:

Erkki Tulkki (3.)
Eerik Sipinpoika Tulkin ja Juho Juhonpoika Tulkin sukua
Raiviotie 5 B, 01690 Vantaa
Käsi puh. 050 358 4508
erkki.tulkki@kolumbus.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Marjatta Haaja-Seppälä (4.)
Maria Juhontytär Lahden sukua eli Elias Eerikinpoika Haajan haaraa sekä Mikko Tahvonpoika Tulkin sukua
Välipellonkuja 7, 49510 Husula
Käsi puh. 040 747 4118
marjatta.haaja-seppala@kymp.net

Jaakko Liukkonen (5.)
Sukuseuran lehden päätoimittaja
Eerik Sipinpoika Tulkin sukua
Rasinrinne 13 B 38, 01360 Vantaa
Käsi puh. 0400 489 285
liukkonen.jaakko@gmail.com

Jorma Tulkki (6.)
Eerik Sipinpoika Tulkin sukua
Honkatie 60, 49900 Virolahti
Käsi puh. 040 753 4817
jorma.tulkki@gmail.com

Reetta Väänänen (7.)
Helena Antintytär Nopasen sukua eli Eerik Matinpoika Nopasen haaraa
Suokatu 24 A 40, 70100 Kuopio
Käsi puh. 0440 697 233
reetta.vaananen@gmail.com

Virolahden Tulkit ry

Pankkiyhteys FI72 5172 3340 0073 14

Virolahden Tulkkien vaakuna
Suunnittelija Tero Tulkki